Nr. 2 (56)

februarie 2016

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Ceata lui Păun la gospodarii Mircea și Maria Pădure, satul Ciudei regiunea Cernăuți, 13 ianuarie 2016

Sumar

ȘTEFAN SOFRONOVICI
O călătorie în Bucovina:
de Sfântul Vasile la Ciudei și Crasna 1
VALERIU ȚURCAN
Omul își făurește destinul 4
ALA PRUTEANU
260 ani de la nașterea copilului Minune 5
NICOLAE JANTÂC
Resorturile unui talent viguros 6
MARIA POPA
Promovăm diversitatea în cultură și artă 8
MARIANA COCIERU
Aerul – semnificații mito-folclorice intertextualizate
și transsubstanțiate estetic 9
TATIANA BUTNARU
Mit și semnificații folclorice
în creația lui Grigore Vieru 12
TATIANA GRIBINIC
„Cu același dor de Eminescu“ 14
VERONICA RABOTA
Cum mă influiențează muzica? 15
VICTOR GHILAȘ
Vasile Iovu, un slujitor fidel al Syrinx-ului 17
TATIANA ȘEVCIUC
Mihai Eminescu — Luceafărul poeziei românești 19
ALA GRĂJDIANU
Novateca — o lume nouă în bibliotecă 19
TATIANA LEȘAN
Vine iarăși Moș Crăciun 20
OLEG CONSTANTINOV
Noi dimensiuni ale artei corale
pentru copii în Republica Moldova 21
NATALIA POPRIȚAC
„Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură“ 22
ION DORU
Descoperim și promovăm tinere talente 23
SERGIU COJOCARU
Epigrame 24

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 2 (56) februarie 2016

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova
Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți
Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii

Nr.	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2)	16
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori	16
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	16
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	16
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	8
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	12
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	12
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	12
13.	Registrul proceselor–verbale ale ședințelor secțiilor	12
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	12
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr.	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g.	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g.	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g.	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 2 (56)

Nr.	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst.de cultură
În funcție de proporția, abonați-instituții de cultură			
1	**Bălți**	**42**	23
În funcție de numărul abonaților			
1	**Ialoveni**	**72**	61
3	**Edineț**	**36**	92
4	**Orhei**	**30**	127
5	**Ungheni**	**39**	126
6	**Fălești**	**45**	122
7	**Călărași**	**34**	90
8	**Criuleni**	**31**	61
9	**Râșcani**	**32**	99
10	**Șoldănești**	**20**	64
11	**Hâncești**	**35**	118
12	**Strășeni**	**18**	71
13	**Glodeni**	**29**	69
14	**Căușeni**	**19**	84
15	**Nisporeni**	**22**	68
16	**Anenii Noi**	**18**	72
17	**Rezina**	**21**	73
18	**Briceni**	**15**	68
19	**Telenești**	**16**	97
20	**Soroca**	**15**	125
21	**Cimișlia**	**17**	74
22	**Florești**	**18**	119
23	**Dubăsari**	**11**	34
24	**Cantemir**	**13**	92
25	**Cahul**	**9**	103
26	**Ștefan-Vodă**	**14**	67
27	**Drochia**	**19**	81
28	**Dondușeni**	**12**	48
29	**Leova**	**10**	70
30	**Sângerei**	**8**	99
31	**Chișinău**	**12**	68
32	**Ocnița**	**8**	68
33	**Basarabeasca**	**4**	25

ȘTEFAN SOFRONOVICI, cer. șt., Institutul de Filologie, AȘM

O călătorie în Bucovina: de Sfântul Vasile la Ciudei și Crasna

Ceata lui Brancoveanu, s. Ciudei, r. Storojineț, reg. Cernăuți

Demult îmi doream să fac o cercetare de teren în Bucovina Cernăuților, să vizitez satul Ciudei și orășelul Crasna din raionul Storojineț, aflate pe vestitul „drum al Mariei Teresia" de altădată, ca să văd cu ochii mei și să documentez în format audio și video, la fața locului, frumoasele obiceiuri calendaristice ale românilor bucovineni, prilejuite de sărbătorile Anului Nou pe stil vechi, adică de Sfântul Vasile. Am tot fost poftit de către rudele din Ciudei, din partea surorii mele mai mici, Maria, căsătorită cu Vasile Motrescu. M-a invitat și cumnatul Vasile, și doamna Floarea Motrescu, mama acestuia, dar și alte rude, în deosebi familia Pădure, domnul Mircea și doamna Maria, sora cumnatului Vasile. Anul acesta, 2016, am avut fericita ocazie să mă aflu acolo chiar în zilele de 13 și 14 ianuarie, cum spuneam, de sărbătoarea Sfântului Vasile.

Pe lângă invitațiile rudelor, s-a mai adăugat, în mod fericit, încă una, cea venită din partea unui bun prieten și coleg, domnul Vasile Chiseliță, doctor în muzicologie, cercetător științific coordonator la Institutul Patrimoniului Cultural din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, dumnealui fiind originar tocmai de prin părțile locului, și anume, din satul Igești, o localitate învecinată cu Ciudei și Crasna.

Acestea fiind circumstanțele, mi-am luat o deplasare de serviciu, m-am echipat cu o cameră video de la Sectorul de Folclor al Institutului de Filologie al A.Ș.M., inclusiv cu aparatul meu de fotografiat, și, pe data de 12 ianuarie, am pornit la drum. De la Gara Auto de Nord am plecat cu microbuzul pe ruta Chișinău–Lipcani, până la vama din Mămăliga. Acolo am ajuns seara, pe la ora 18-00. Am trecut vama destul de repede și mai lejer ca alte dăți și, după ce am ieșit din vamă, așteptam mașini de ocazie spre Cernăuți. Peste vreo oră de așteptare, când începusem deja să îngheț de-a binelea, m-am rugat Lui Dumnezeu să mă ajute, să-mi trimită un drumeț, care merge cu mașina la Cernăuți. Toată nădejdea era la mașini de ocazie, căci un autobuz de rută, care ajungea la Cernăuți, avea să vină doar peste vreo patru ore, deci, aproape de miezul nopții. Nu eram deloc încântat să stau până atunci în frig, afară, pe vreme de noapte, la ieșirea din vamă. Îmi făceau companie vreo câțiva câini vagabonzi, cărora le-am dat niște resturi de mâncare și stăteau în preajma mea, adulmecând spre gențile din care am scos mâncarea. Dar Dumnezeu mi-a auzit rugăciunea și după vreo jumătate de oră se oprește un creștin cu o mașină luxoasă, îmi răspunde în limba română, că merge la Cernăuți, îmi deschide portbagajul mașinii, îmi spune să pun bagajul acolo și mă invită să urc în mașină, probabil de marca BMW. L-am telefonat îndată pe domnul Mircea Pădure, una din rudele mele din Ciudei, care m-a invitat în ospeție și care mă aștepta, anunțându-l că mă pornesc spre Cernăuți. Tot atunci, de la capătul opus, s-a pornit și el cu mașina lui, împreună cu soția Maria, spre Cernăuți, ca să mă întâmpine. De la vama Mămăliga până la Cernăuți sunt cam vreo 60 de kilometri. Ceva mai puțini, sunt de la Ciudei până la Cernăuți.

După vreo câțiva kilometri de drum, l-am întrebat pe șoferul atât de amabil cu mine, cât o să mă coste călătoria până la Cernăuți. Aveam cu mine bani de drum, cumpărasem și hrivne, așa că eram pregătit. Mare mi-a fost, însă, mirarea și bucuria, când cel care mă luase din drum, de la întuneric și frig, mi-a răspuns, că n-o să mă coste nimic, spunându-mi că dorește să facă un bine. După ce l-am mai întrebat încă o dată, arătându-

mă dispus să achit plata ce se cuvine, am primit același răspuns, cu rugămintea să stau liniștit, să nu-mi fac griji. I-am mulțumit din suflet și mi-am adus aminte, că mă rugasem Lui Dumnezeu, care mi-a dat un semn, că are grijă de noi, păcătoșii. Și nu e pentru prima dată când mi se întâmplă așa. Tot acest domn (căruia, din păcate, așa și nu i-am reținut numele) a făcut legătura prin telefon cu rudele mele, căci telefonul meu nu mai funcționa deja. S-au înțeles unde să se întâlnească în Cernăuți și mare mi-a fost bucuria, când ne-am întâlnit. Am vrut să-i dărui o sticlă cu vin, o carte, dar enigmaticul Domn a refuzat,

Regii din ceata *Malanca*, s. Crasna, r. Storojineț, reg. Cernăuți

spunând că mai bine ar fi să le ofer rudelor. A luat doar cartea mea de vizită. I-am mai mulțumit încă o dată, i-am urat sărbători fericite și ne-am despărțit.

S-au mirat și s-au bucurat și domnul Mircea, și doamna Maria, când le-am spus ce și cum, căci ei credeau că vin, probabil, cu un taxi la acea oră târzie.

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, am ajuns cu bine la Ciudei, astfel încât, pe la ora 21, ne bucuram de întâlnire în casa ospitalieră a soților Pădure.

A doua zi, în jurul orei 10, au început a veni urătorii, copilașii mici, de la șase la nouă anișori. Cei mai mulți veneau câte doi, dar erau și grupuri de trei și mai mulți copilași. Doar vreo câțiva dintre urători au venit de unul singur. Cei mai mici, de vreo patru – cinci anișori, erau însoțiți de unul dintre părinți. Mulți dintre ei erau îmbrăcați în costume populare, numite în partea locului *costume românești*, de obicei, de confecție artizanală locală, unele scoase chiar din lada de zestre a bunicilor. Toți copilașii aveau în mână câte un clopoțel. Urau toți împreună câți erau: doi, trei sau mai mulți. Ceea ce m-a mirat a fost însă faptul, că urătura se cântă, nu se recită, precum în alte zone folclorice.

Este pentru prima dată când am auzit plugușorul cântat, în mediul lui natural. În satul meu de baștină, satul Batîr din preajma Căinarilor și a Cimișliei, unde am urat până în clasa a zecea, urătura se declamă. Tot așa se urează și la Durlești din suburbia Chișinăului, unde locuiesc de mai mulți ani. La Ciudei, gospodarii casei îi răsplătesc pe micii urători cu dulciuri procurate de la magazin: bomboane, ciocolate și biscuiți. Și, desigur, cu bani, în hrivne ucrainene.

După masă, de pe la ora 14 -15, au început a veni copiii mai mari, de la 12 la 16 ani, poate și mai mari. Astfel, am văzut pentru prima dată vestitele cete de teatru popular, despre care auzisem și citisem: *Ceata Brâncovenilor*, numită și *Banda lui Constantin Brâncoveanu*, dar și *Ceata lui Codreanu* și *Ceata lui Păun*. Cetașii sunt îmbrăcați în costume de haiduci, vânători, ostași, căpitani, ciobani, turci etc., special împodobite de localnici, fiecare încercând să pună în valoare cât mai bine imaginea personajului, pe care îl joacă. Reprezentația teatrală propriu-zisă se axează pe mai multe forme de expresie: gesticulare, bătăi de săbii, declamare, dialog, cântec vocal, acompaniat de un instrument muzical, de obicei, acordeonul. După ce au încheiat reprezentația, gospodarii le mulțumesc cetașilor, poftindu-i să vină și la anul, răsplătindu-i totodată cu un colac mare și cu bani. Cel care primește colacul și banii, după ce îi numără față de toți, anunță cu glas tare: gospodarul de casă a dăruit cutare sumă în hrivne, de regulă, aceasta variind între 250 și 1000 sau mai mult, în funcție de gradul de rudenie cu gospodarul casei. Apoi toți într-un glas adresează gospodarilor urarea: Să trăiți la mulți ani! După această urare, „banda" sau ceata pleacă la altă casă.

Feciorul rudelor mele, Alexandru Pădure, elev în clasa a șaptea, a fost în banda lui Codreanu. A doua zi l-am întrebat: câți bani a câștigat cu uratul de Sfântul Vasile și el mi-a răspuns, că toți cinci câți erau în bandă, au câștigat 10000 (zece mii) de hrivne, fiecăruia revenindu-le câte o cotă egală, deci, câte 2000 (două mii) de hrivne. Zece mii de grivne valorează, la cursul zilei, opt mii de lei, o hrivnă valorând optzeci de bani. Atunci am înțeles de ce se anun-

***Ceata lui Codreanu* în casă,**
s. Ciudei, r. Storojineț, reg. Cernăuți

ță în glas tare câți bani a dăruit fiecare gospodar. Mai întâi se face cunoscută dărnicia gospodarului, dar totodată se anunță pentru toată ceata, pentru a socoti fiecare și să nu fie probleme la număratul și împărțitul banilor, să nu fie suspiciuni. Această ceată a numărat banii în casa gospodarului Mircea Pădure și, din câte am văzut, această operațiune a durat aproape vreo două ore.

Îmi amintesc, că și la nunta la care am fost cu vreo douăzeci de ani în urmă la Ciudei, când cumnatul Vasile și soră-mea au fost nuni mari, era un dregător, care la închinatul paharelor anunța cu glas tare câți bani dăruia tinerilor fiecare pereche de nuntași. Pe când în părțile Basarabiei, fiecare anunță singur. De aici, facem și concluzia, că obiceiul colindatului și al uratului depinde și de dărnicia gospodarilor din sate.

Seara, pe la ora 20-00, ne-am dus împreună cu domnul Mircea Pădure și domnul Vasile Chiseliță la Crasna, ca să asistăm la ritualul numit *pornirea Mălăncii*. Pentru prima dată în viață am văzut un așa grandios și miraculos spectacol popular în mediul lui nativ. Am văzut în curtea unui gospodar fruntaș din Crasna adunată o ceată mare, un alai de vreo sută de persoane, în costume și măști diferite, care constituie reprezentația teatralizată, numită *Malanca*. Am văzut regi și regine, în costume tradiționale românești, dotați cu săbii, împodobiți cu mărgele și hurmuz, cu panglici tricolore, încrucișate pe piept, mai mulți țigani-ursari, ce conduceau cete de urși, babe și moșnegi, cucoane, madame, vânători, medici, vânzători, polițiști, ciobani, fiecare purtând măști originale, extrem de expresive, de obicei, confecționate artizanal de meșterii locali, iar întreg alaiul era pus în mișcare de muzica specială de dans, interpretată de un taraf de lăutari,condus de saxofonistul Aurel (Nicuță) Hacman. O oră de vreme a durat spectacolul în ograda acelui gospodar. Se cânta și se dansa, iar un grup de femei și bărbați serveau lumea cu mâncare și băutură. Pe lângă cei o sută de mascați, mai erau vreo sută-două de spectatori, astfel încât curtea destul de mare a gospodarului de casă era arhiplină, multă lume fiind nevoită să stea în drum, ca la o nuntă mare. La sfârșit gazda a răsplătit alaiul pentru urare, iar conducătorul Mălăncii a anunțat: „gospodarul de casă a dăruit 850 de grivne" și întreg alaiul a pornit la altă casă. La casele următoare, reprezentația *Malanca* durează mai puțin, vreo zece minute. Am filmat și am fotografiat spectacolul, trăind sentimente deosebite, emoții de bucurie, cum rar mi-a fost dat să le am.

După acest eveniment ne-am întors la Ciudei, ca să filmăm urătura celor maturi. Pe la ora 23 am ajuns în mahalaua (sau „cotul") numit *Racovăț*, la fratele mai mic al lui Mircea Pădure, unde s-au adunat vreo douăzeci de bărbați în marea ceată de urători. Și la ei, urătura se cântă pe un text epico-narativ de mari proporții, astfel încât discursul oratoric poate dura până la 15 minute. Sunt și câțiva membri ai cetei cu clopote, iar unul – cu un șirag mare de tălănci, care se mai numesc pe alocuri *troance*. În mod obligatoriu, este unul cu goarnă, numită și *trâmbiță*, care în anumite momente de refren trâmbițează împreună cu toți urătorii. La sfârșit, gospodarii invită urătorii în casă, îi poftesc la masă, servindu-i cu bucate de sărbătoare, cu băutură, cu țuică de casă ori rachiu de la magazin. Urătorii au stat la masă vreo jumătate de oră, apoi a venit o altă ceată și după ce au plecat primii, au fost serviți ceilalți, invitați și ei în casă. M-am bucurat să asist la așa urătură amplă, cântată. Am fost serviți și noi, alături de urători, cu bucate și cinste.

A doua zi, de Sfântul Vasile, la 14 ianuarie, am asistat la un spectacol și mai grandios, la Crasna, la așa-numita *paradă a mălăncilor*. Așa spectacol popular de amploare n-am mai văzut până atunci. Un adevărat carnaval. Cinci alaiuri de câte o sută de artiști populari, toți în costume și măști, te duc într-o lume miraculoasă, veselă, care cântă și joacă, de mai mare frumusețea. Pe strada principală a orășelului Crasna mărșăluiesc alaiurile de *Mălănci,* însoțite de mulți spectatori localnici, de curioși, veniți din alte părți să vadă minunea cu ochii lor.

Mălăncile defilează una după alta, intrând într-o curte a unui vestit local de petreceri, unde sunt primite și răsplătite cu daruri, grupurile succedându-se, unul după altul. Spectacolul începe la ora 12 și durează 4-5 ore, până în amurg. De aici, toate *mălăncile,* însoțite de spectatorii, care merg după ele ori stau pe marginea drumului, privindu-le una câte una, se îndreaptă spre curtea casei de cultură din localitate, unde se adună toate la un loc, mai concertează și acolo, apoi se împrăștie spre seară, încet, încet, pe la casele lor, atât mascații, cât și spectatorii.

Cine a văzut o dată acest grandios carnaval popular, mai așteaptă nerăbdător să-l mai vadă din nou. Cu asemenea spectacole, te mândrești că ești român, te bucuri de tezaurul folcloric pe care îl moștenim de la străbunii noștri geto-daci, pe care Herodot îi numea, cu peste două mii de ani în urmă, „cei mai viteji și mai vrednici dintre traci".

Am avut frumoase întâlniri la rudele mele și ale muzicologului Vasile Chiseliță, atât în Ciudei, cât și în Crasna și Igești, la baștina domniei sale. Materialul adunat se descifrează și se depozitează în Arhiva de Folclor a Academiei de Științe a Moldovei, unde se va păstra pentru cercetare. Am fost plăcut surprinși, când domnul Mircea Pădure, care ne-a dus cu mașina sa până la Cernăuți, ne-a mulțumit, mie și colegului meu, Vasile Chiseliță, mărturisindu-ne că împreună cu noi, el a redescoperit frumusețea obiceiurilor din satele în care am fost împreună. Ne-am bucurat de magia sărbătorilor populare, de frumusețea datinilor noastre, căci în rest suntem triști și asupriți de puteri străine și ostile, care lucrează zi și noapte la deznaționalizarea noastră, la distrugerea limbii și a ființei noastre românești. Noi însă, cu ajutorul Lui Dumnezeu, nădăjduim să rezistăm și să valorificăm în continuare zestrea spirituală a strămoșilor.

VALERIU ȚURCAN, Hâncești

OMUL ÎȘI FĂUREȘTE DESTINUL

Soții Dumitru și Ana Casapu

Anul 2016 are pentru cuplul Casapu, Dumitru și Ana, din satul Caracui, raionul Hâncești, mai multe semnificații. El vine să le încununeze munca, timp de 45 de ani, pe ogorul culturii, dintre care 40 în lumea plină de vrajă a muzicii, dansului, verbului poetic în localitatea respectivă. Mult stimata doamnă se apropie de un onorabil jubileu de toată frumusețea. Cei 46 de ani de când au mers la altar, fiindu-le binecuvântată căsătoria, înseamnă și ei ceva!

...Soarta a vrut ca ei să se cunoască la niște cursuri de pe lângă Ministerul Culturii al republicii (a. 1970): Dumitru studia țambalul, Ana – coregrafia. Întâlnirea a fost de bun augur: au căzut unul altuia pe plac, s-au luat, de minune completându-se reciproc, așa că destinele lor s-au unit în cel mai fericit mod. Au urmat Școala de iluminare culturală „Elena Sârbu" (actualmente Liceul de artă „Nicolae Botgros") din or. Soroca: el a însușit vioara, ea a luat specialitatea de bibliotecar.

Proaspeții absolvenți, și-au „deschis" carnetele de muncă după specialități în satele vecine - Colibabovca și Ciadâr, raionul Leova, apoi, în anul 1976 au fost transferați în Caracui, raionul Hâncești (baștina Anei), unde activează și până în prezent: soțul în calitate de director al Casei de cultură și acompaniator, soția de coregraf.

Aici, din patima cea mare pentru creația artistică populară și de tot ce e legat de ea și din nu mai mică dorință de a readuce la viață, de a trezi interesul și a promova, în special în rândurile generației în creștere, tradițiile, datinile, obiceiurile și coloritul vestimentar al lor, care vorba lui Dimitrie Cantemir, „s-au iscodit din vremuri bătrâne", au lansat, cum se spune acum, un proiect: au creat ansamblul folcloric pentru copii „Baștină". A fost aceasta în anul 1992.

Chiar de a trecut de atunci ceva timp, soții Casapu păstrează cu duioșie și dragoste amintirile despre acel grup de băieței și fetițe – elevi ai școlii de pe vremuri, azi gimnaziu, din Caracui, care au constituit nucleul colectivului, trăiesc și până acum din plin emoțiile pregătirii primului program. Drept sursă de inspirație le-au servit memoria colectivă a satului, zestrea spirituală a lui. De la un băștinaș aflau un cântec, de la altul un dans, de la al treilea o cimilitură sau joc... La moment repertoriul le constituie peste 40 de numere artistice. Și după scurgerea atâtor ani în colectiv sunt considerați ca membri de onoare Parascovia Brânzei, Ion Arcuș, Ion Breabin, Natalia Nicoreț, de la care cuplul Casapu a „împrumutat", a cristalizat și a scos în lume atâtea bijuterii din creația populară autentică pentru copii. De real folos a fost și este colaborarea cu Vasile Botgros, Maestru în Arte, conducătorul orchestrei de muzică populară „Andrieș" de la Casa de cultură din Hâncești, cu fluierașul din sat Constantin Ostapciuc și alții. Mult înseamnă și ajutorul din partea primarului, Anatolie Dubceac, fostei directoare de gimnaziu, Ludmila Ghemu și actualei directoare, Nina Iurceac, din partea unor consăteni care pun la dispoziție diferite obiecte etnografice. Primii spectatori și apreciatori ai măiestriei copiilor, dar și ai profesionalismului, ingeniozității îndrumătorilor le-au fost, bineînțeles, părinții, rudele, apropiații, colegii, într-un cuvânt, tot satul, deși la început mulți nici nu i-au luat în serios.

Nu e ușor ca într-un timp de doar un an să cucerești simpatia și admirația generală, spune Ion Tulbu, seful Direcției raionale Cultură și Turism Hâncești. Micilor artiști amatori din Caracui le-a reușit să încânte până și comisia Centrului Național de Creație Populară, care le-a conferit titlul de, colectiv artistic „model" în 1993. Pentru înalta ținută artistică, performanțe deosebite în domeniul artei strămoșești, activitate prodigioasă în afirmarea culturii naționale – aprecieri pe care caracuienii le-au confirmat la toate trecerile în revistă ulterioare inclusiv la ultima, de la sfârșitul lunii noiembrie 2015.

De mare succes s-au bucurat la recentele manifestări ale sărbătorilor de iarnă care au avut loc la Hâncești. „Baștina" a intrat în topul celor mai bune colective cunoscute și peste hotarele raionului, are distincții nu numai pe numele său, dar și pe al conducătorilor.

Din numărul participanților au făcut studii în domeniul culturii: Lilia Mutelică la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga" (canto clasic), Ana Iurceac la Colegiul de Arte „Nicolae Botgros" (coregrafie). La timpul său a fost membră a formației și fiica soților Casapu - Liliana, iar acum și nepoțica lor, Ana-Maria, de 8 anișori, elevă la liceul teoretic „Petru Ștefănucă" din or. Ialoveni, la primul apel e prezentă la Caracui, gata să-și demonstreze abilitățile de artistă.

Colectivul are în program medalioane, compoziții, recitaluri, colaje pentru sărbători laice, religioase, își formează și anumite tradiții cum ar fi întâlnirea cu foștii membri trecuți demult de vârsta copilăriei, concerte la baștina lui Dumitru Casapu, satul Ciadâr, raionul Leova, sponsorizarea sub aspect moral a participanților la cursa ciclistă anuală a semenilor de Ziua Independenței, evoluarea la slujbele marilor sărbători la biserica locală.

Conștienți de rolul creației populare în formarea și modelarea tinerei generații – viitorul țării, soții Casapu pun accentul pe extinderea ariei propriei activități. Repetițiile în colectiv sunt ca și o continuare a procesului instructiv – educativ din școală. Versați în ale folclorului, ei formează la copii noțiuni generale asupra acestuia, le dau cunoștințe referitoare la principalele genuri (epic, liric, dramatic) și specii (legende, basme, urături, colinde, cântece de ritual, jocuri, snoave, cimilituri) ale creației artistice populare. Evidențiază marea diversitate, originalitatea, coloritul tradițiilor, datinilor, obiceiurilor, sărbătorilor mai noi ale satului.

Printre literatura de specialitate și de referință la temă, ca o carte de căpătâi, este revista „Realități Culturale". Din ea află despre experiența, bunele practici și istoriile de succes ale colegilor de breaslă, împărtășindule bucuria împlinirilor, dar și momentele ceva mai neplăcute. E cunoscută doar zicala „Așa-i viața de artist, noaptea vesel (că face bună dispoziție, distrează publicul) și ziua trist" (când rămâne de unul singur față în față cu sumedenii de probleme de cel mai diferit fel, inclusiv salariale de dotare materială. Oricum, ei mulțumesc colegiului redacțional, autorilor pentru grijile, neliniștile de starea, destinul patrimoniului spiritual, căci, ocrotindu-l, ne ocrotim viitorul, ne ocrotim pe noi înșine. Adică dăinuirea, semeția și semința neamului.

De aici și faptul că „Baștina" s-a afirmat nu numai ca un laborator de creație axat strict pe activități de natură culturală. Ea a căpătat, să zicem așa, și un statut de școală a celor șapte ani de acasă, cu învățături de bună creștere și bună purtare. Fiind părinți și bunei, grijulii și iubitori, soții Casapu știu ce înseamnă, cât valorează pentru ființa în devenire căldura și confortul din căminul familial, ambianța de armonie în relațiile dintre persoane, de susținere, încurajare. Vorba cântecului: toți avem nevoie de puțină dragoste-n plus. Sentiment pe care, dacă nu ți l-a sădit Dumnezeu în suflet, nu-l mai poți avea nici cumpăra până și cu cei mai grei bani. Protagoniștii noștri trec prin propriul suflet trăirile învățăceilor lor, insistă pe formarea abilităților de comunicare între ei, de receptivitate și sensibilitate, pe obișnuirea copiilor cu lucrul în echipă, când unul e pentru toți și toți sunt pentru unul. „Băștinașii" știu să se bucure până la lacrimi de împliniri și tot până la lacrimi să trăiască momentele când ceva nu le reușește așa cum și-au dori-o, așa cum știu și pot să facă mai bine. Oricum mentorii sunt și la bine, și la greu, un trup, un suflet cu formația, țin la ea ca la ochii din cap...

Dintre numeroasele distincții de nivel local, raional, național (este chiar și o diplomă din Moscova din partea Comitetului de Organizare al unui festival pe timpurile fostei URSS) vreau s-o menționez pe următoarea: pe cea oferită de Episcopia de Ungheni și Nisporeni a Mitropoliei Moldovei. Citez: „*Cu binecuvântarea arhierească formația «Baștina» se decorează cu prezenta Diplomă în semn de recunoștință arhipăstorească pentru activitate sârguincioasă spre binele și întru mărirea Sfintei Biserici Ortodoxe din Moldova*".

O mai înaltă prețuire și apreciere rar dacă este! Ne bucurăm și ne mândrim că bravii artiști – băieții și fetițele din „Baștină" de pe lângă Casa de cultură din Caracui, conducătorii lor, soții Dumitru și Ana Casapu, le-au binemeritat.

Deci, la mai mult și la mai mare!

ALA PRUTEANU, or. Cahul

260 ani de la naşterea copilului Minune

Wolfgang Amadeus Mozart se naşte la 27 ianuarie 1756 – d. 5 decembrie 1791. A fost un compozitor și pianist german și austriac, maestrul clasicismului, considerat unul dintre cei mai influenți și proeminent muzician din istorie.

Opera muzicală mozartină acoperă toate genurile cunoscute în timpul său, și include mai mult de șase sute de creații. Multe dintre ele sunt recunoscute capodopere ale muzicii de concert, de cameră, simfonică, pian, operă, cor - interpretate și difuzate cu popularitate internațională.

În copilăria sa timpurie (Salzburg), Mozart se prezintă a fi un virtuos pianist și violonist. La vârsta de 5 ani, semnează piese cărora le-au fost atribuite drepturi de autor și care au fost înalt apreciate de către aristocrații europeni. La vârsta de șaptesprezece ani este angajat ca muzician la curtea din Salzburg, dar nu lucrează mult aici, deoarece căuta un mediu muzical mai înalt. După ce se concediază de la tribunalul din Salzburg, în 1781 pleacă la Viena. Stabilindu-se în acest oraș al muzicii, talentatul Mozart capătă o faimă care l-a însoțit tot restul vieții. În ultimii ani ai vieții sale, compune cele mai multe din simfoniile sale, concerté și opere, inclusiv arhicunoscutul Requiem. Circumstanțele morții sale timpurii, au fost subiectul multor speculații ridicate la nivel de mit.

Diverși critici muzicali, asemenea lui Nicolae Till, subliniază faptul că muzica lui Mozart a fost un model de inspirație pentru un șir nenumărat de muzicieni. Limbajul muzical mozartin a oscilat între lumină și întuneric, eleganță și pasiune – toate alimentate din valorile umanității. Influența sa, asupra muzicii occidentale care i-a succedat, a fost inestimabilă; ca exemplu, Ludwig van Beethoven, își compune primele sale creații sub influența muzicii lui Mozart, iar contemporanul său Joseph Haydn menționa că: „posteritatea nu va mai cunoaște un asemenea talent în următorii o sută de ani".

Viața şi creația lui Mozart s-au sfârşit printr-o lucrare funebră monumentală, în care sensibilitatea şi muzicalitatea, măiestria şi ştiința, lumescul şi dumnezeiescul şi-au împletit vibrațiile pentru a dărui muzicii vocal simfonice universale unul dintre marile ei documente.

Ceea ce se poate adăuga astăzi după ce s-a scurs două sute şaizeci de ani de la naşterea lui Mozart este faptul că bogăția lui imensă nu s-a stins, dar a continuat să strălucească fără nici-un moment de umbrire geniul său. Astăzi la fel de mult se vorbeşte şi se interpretează creațiile sale care aduc o mare satisfacție şi împlinire emoțională publicului sec. XXI făcând impresie că e contemporan cu noi.

NICOLAE JANTÂC, Institutul de Filologie, AȘM

RESORTURILE UNUI TALENT VIGUROS

Pictorul Vladimir Palamarciuc — 70 de ani de la naștere

Valeriu Cușnir, Iurie Colesnic, Tudor Zbirnea, Dumitru Bolboceanu, pictorul Vladimir Palamarciuc

Maestrul a rotunjit această frumoasă vârstă încă în vara anului trecut. „De vină" că evocăm atât de târziu evenimentul este modestia ieșită din comun a acestui om care, deși își cunoaște valoarea, nu-i place să o afișeze.. Publicitatea și laudele îl lasă rece. După mai multe încercări de-ale noastre, s-a lăsat convins, întrun sfârșit, să avem o întrevedere, mai mult la insistențele consăteanului și prietenului său din copilărie, profesorului universitar Valeriu Cușnir.

În cadrul discuției noastre informale, la o ceașcă de cafea, la care au participat pictorul V. Palamarciuc, profesorul V. Cușnir și subsemnatul, am încercat să înțelegem de unde își trage sevele acest talent original și autentic, care sunt resorturile interioare ale creației pictorului.

Prezentăm în continuare câteva crâmpeie din această discuție de peste două ore, momente care scot și ele în evidență simplitatea și modestia artistului, ca trăsături definitorii ale personalității sale.

N. Jantâc: — Domnule Palamarciuc, știu că v-ați născut în Ucraina. Cum ați ajuns să fiți pictor în Republica Moldova și unul dintre cei mai fervenți promotori ai culturii noastre naționale?

V. Palamarciuc: — Da, m-am născut în regiunea Sumî din Ucraina, dar mi-am petrecut copilăria și o parte din tinerețe la baștina părinților mei, în orașul Chilia din sudul Basarabiei, străvechi pământ românesc, aflat acum în componența Ucrainei. Probabil, pitorescul naturii de aici, precum și vestigiile istorice ale orașului (cetatea Chilia, apărată și reconstruită de Ștefan cel Mare, biserica Sf. Nicolae, ctitorită de marele voievod) și-au lăsat amprenta asupra viitorului meu, pentru că de la bun început am știut că voi fi pictor, n-am avut niciodată vteo o umbră de îndoială în această privință. La fel cum am avut întotdeauna siguranța că voi studia anume la Chișinău și nu în altă parte. Nu pot să-mi explic de unde venea această încredere absolută, dar știam că este drumul pe care îl voi urma. E un dat al sorții, probabil...

V. Cușnir: — Cred că Vladimir a moștenit ceva și de la tatăl său, care era un zugrav deosebit. În Chilia eram vecini, locuiam vis-à-vis. Familia lor avea o casă nu prea mare, dar extraordinar de frumoasă, pe care tatăl o zugrăvise cu elemenre folclorice, făcând din ea o adevărată podoabă a locului.

V. Palamarciuc: — Eu am trăit mereu cu pictura. În tinerețe, după absolvirea școlii de marină din Chilia, am lucrat pe vapoare și am vizitat toate țările europene riverane Dunării. Peste tot, pe unde ajungeam, cumpăram vopsele, ustensile și încercam să pictez ceea ce vedeam, dar făceam și copii ale lucrărilor unor pictori consacrați.

M-am ocupat de pictură și în timpul cătăniei, fiind inclus întrun grup de pictori-decoratori, care lucrau în muzeul unității militare.

În anul 1972 am venit la studii la Chișinău. Până atunci nu mai fusesem în Moldova, dar aveam idéie despre pictura de aici din diverse reproducții și albume ale pictorilor vestiți ai acelor timpuri – M. Grecu, G. Sainciuc, V. Rusu-Ciobanu, E. Romanescu, A. Zevin ș.a.

De aceea, când am venit la Chișinău, totul mi se părea cunoscut și apropiat. Am fost înmatriculat fără probleme la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin". După absolvire am lucrat în calitate de pictor- decorator la o întreprindere de stat din Chișinău. Aici am primit locuință, am avut ocazia să călătoresc mult prin fosta URSS. În anul 1983 am devenit membru al Uniunii Artiștilor Plastici din RSSM. Trebuie să vă spun că la etapele decisive ale vieții mele am avut noroc de oameni buni, care au văzut în mine un pictor și m-au ajutat să realizez potențialul cu care m-a înzestrat natura.

N. Jantâc: — În prezent sunteți unul dintre cei mai cunoscuți pictori din Republica Moldova, care duce faima plaiului moldav departe peste hotarele țării. Ați participat la numeroase expoziții naționale și internaționale (peste 40), ați avut și 8 expoziții personale. Eforturile Dumneavoastră creatoare au fost încununate cu diverse premii și distincții, între care - de excelență, „Simpatia publicului", dar și două Grand Prix-uri – unul în Moldova și altul în Franța. Recent ați devenit laureat al Premiului Ministerului Culturii al RM în domeniul artelor plastice „Mihai Grecu". Semn că arta Dumneavoastră este cunoscută și apreciată atât de specialiștii în domeniu, cât și de publicul larg. Care dintre aceste distincții vă este cel mai aproape de suflet?

V. Palamarciuc: — Să știți că eu nu fac pictură de dragul premiilor sau distincțiilor, ci dintro chemare, dintrun îndemn al sufletului. Oricum, sunt recunoscător tuturor celor care apreciază modesta mea contribuție la dezvoltarea artelor plastice. Dar mai aproape de suflet îmi este premiul care poartă numele marelui pictor basarabean Mihai Grecu. L-am cunoscut personal, iar lucrările lui au avut o influență puternică asupra formării mele ca plastician. A fost un artist de talie europeană, grație căruia noi suntem demult în spațiul cultural european. Fiind format întrun mediu cultural românesc, M. Grecu a rămas fidel tradiției naționale, fiind un model pentru generațiile de pictori care l-au urmat. Prin tot ce a realizat, el a revoluționat artele plastice din Moldova. Am învățat foarte multe de la dânsul, în special în ceea ce privește redarea coloritului național, a trecutului istoric al acestui meleag.

N. Jantâc: — Despre aceasta și vroiam să vă întreb: cum Dumneavoastră, un ucrainean de origine, redați atât de fidel și convingător specificul național românesc, în deosebi cel din Basarabia. Este de-a dreptul impresionant acest lucru, atestat și la expozițiile Dvs., dar și în albumul de pictură și grafică apărut recent. Asemenea pânze, precum „Pomul vieții", „Sonata satului", „Dor de neam", „Belșug", „Motiv popular", „Ostașii neamului", „Pământ srtrăvechi" ș. a. vă recomandă drept un subtil cunoscător al realităților basarabene, al culturii populare, al istoriei naționale.

V. Palamarciuc: — Toate lucrările mele au caracter național, chiar și cele abstracte sau metafizice, cum le numesc criticii de artă. Moldova este pentru mine un loc sfânt, Patria mea, pe care o iubesc nespus de mult. Eu trăiesc cu bucuriile și necazurile ei, pe care le redau în măsura posibilităților proprii de creație.

V. Cușnir: — Vladimir e un mare patriot al acestui meleag. Pentru a fi patriot nu e neapărat să fii băștinaș ori să aparții unei anumite etnii. Este important să ții la țara în care trăiești, la valorile acestui pământ.

N. Jantâc: — Este profund adevărat. Subscriu cu toată convingerea acestei afirmații. Totodată, vreau să vă întreb, domnule pictor, dacă sentimentul de mândrie națională, de apartenență la o anumită colectivitate de oameni este amplificat de participarea la evenimente culturale mai ample, să zicem, în context general românesc sau european.

V. Palamarciuc: — Tocmai la asta am vrut să mă refer. Schimburile interculturale au o acțiune benefică asupra integrării artiștilor plastici de la noi în climatul spiritual național. Am în vedere, în primul rând, cele două mari evenimente culturale, desfășurate periodic în comun cu colegii noștri de peste Prut - Expoziția-concurs de artă contemporană „Saloanele Moldovei" și Bienala Internațională de Pictură.

Expoziția „Saloanele Moldovei", organizată de Muzeul de Arte Plastice din or.Bacău, România, și Uniunea Artiștilor Plastici din RM, facilitează comunicarea nemijlocită între plasticienii de pe ambele maluri ale Prutului, interpătrunderea ideilor și concepțiilor, făcându-i părtași ai unei culturi și istorii comune. România este o țară foarte dezvoltată în domeniul artelor plastice, având pictori renumiți, de la care ai ce învăța. Chiar la Bacău locuiește Ilie Boca, un mare pictor al contemporaneității. Apropos, tot la Bacău și-a petrcut tinerețea marele pictor basarabean Mihai Grecu, despre care am vorbit mai sus. „Saloanele Moldovei" contribuie, asfel, la integrarea artiștilor plastici basarabeni întrun spațiu cultural național, la promovarea talentelor autentice și la dezvoltarea artelor plastice în ansamblu.

Celălalt eveniment, *Bienala Internațională de Pictură*, este organizat de forurile culturale din Republica Moldova și România cu sprijinul unor organizații negu-vernamentale și fundații filantropice. Alături de artiștii plastici din cele două state românești, la acest eveniment participă și pictori din multe alte țări. Pentru pictorii de la noi, acesta este un spațiu de manifestare și consacrare. Se observă că, totuși, compozițiile cu subiect național și istoric îi influențează încă pe ariștii plastici de la noi, iar cunoașterea tot mai profundă a culturii și istoriei acestui spațiu își face loc, cu mai multă insistență, în creațiile artistice. La fel și eu, ca parte a acestei comunități, sunt sensibil la aspectele social-istorice, la demnitatea națională și folosesc climatul socio-cultural pentru a reda, prin intermediul picturii, sentimentele și atașamentul meu față de valorile acestui pământ.

Cât privește contextul european, despre care m-ați întrebat: mă simt mândru să pot reprezenta Republica Moldova în circuitul valoric continental, participând la diverse expoziții de acest nivel. Ultima a fost chiar la sfârșitul anului trecut, când Institutul Cultural Român de la Bruxelles a organizat în Capitala europeană a culturii, orașul Mons (Belgia), o serie de evenimente cultu- rale dedicate Republicii Moldova. Am avut onoarea, alături de alți cinci colegi de breaslă de la noi, să particip la o expoziție de pictură, consacrată tendințelor artistice actuale din țara noastră.

Curatorul expoziției,Tudor Zbârnea, directorul Muzeului de Arte din Moldova, afirma că lucrările expuse la Mons duc în afara granițelor un concept artistic deschis spre modernitate și propun o imagine la zi a artelor vizuale din țara noastră. Mă bucur că mă prenumăr printre promotorii artei naționale dincolo de hotarele țării.

Aici ar fi cazul să subliniem faptul că maestrul V. Palamarciuc a participat, cu lucrări reprezentative, la numeroase expoziții internaționale, inclusiv cele din Bacău, București, Brăila (România), Odesa, Ivano-Frankovsk (Ucraina), Moscova, Sankt-Petersburg, Irkutsk (Federația Rusă), Milano (Italia), Eruville (Franța), Kabul (Afganistan) etc. Printre distincțiile obținute, la loc de cinste se află *Grand Prix* și *Prix de publique* la Salonul Internațional de Beau Regard de la Eruville (Franța).

Mai adăugăm aici că lucrările maestrului fac onoare unor colecții publice (Muzeul Național de Arte al Moldovei) și private din Anglia, Franța, Germania, Israel, SUA, Rusia, Ucraina, România, Republica Moldova.

Cele mai reprezentative lucrări sunt incluse în albumul „Vladimir Palamarciuc. Pictură/Grafică", apărut recent, în condiții excelente, întrun tiraj de 500 exemplare. Albumul conține circa 100 de lucrări și este dedicat jubileului - 70 de ani de la nașterea pictorului.

Fără nici o îndoială, V. Palamarciuc este un talent autentic și viguros, cu rădăcini înfipte adânc în solul Patriei, care își trage sevele din dragosrea pentru plaiul natal, din cultura și tradițiile populare, precum și din moștenirea culturală lăsată de semenii noștri. Aceste elemente conferă creației sale originalitate, sugestivitate și un profund caracter național, calități care fac din personalitatea lui V. Palamarciuc un pictor foarte apreciat și un promotor fervent al culturii noastre naționale.

MARIA POPA, mun. Bălți

Promovăm diversitatea în cultură și artă

Proiectul internațional „Celebrarea Multiculturalității – Aici și Acum" finanțat prin grantul oferit de Norvegia, Islanda, Liechtenștein și Guvernul României a avut ca parteneri de proiect Secția Cultură a Primăriei mun. Bălți (Republica Moldova), Organizația Internațională pentru Democrație și Drepturile Omului (IODHR – International Organization For Democracy And Human Rights) din Oslo (Norvegia), Asociația Obștească „Cutezătorul" din or. Telenești, iar liderul proiectului a fost Asociația „Iubire și Încredere" din municipiul Iași (România). El poate fi considerat, pe drept cuvânt, unul din sărbătorile multiculturalismului și multilingvismului european, deoarece a vizat creșterea receptivității publicului pentru artă și cultură, limbile străine și dialogurile directe cu vorbitorii nativi din țările noastre. Diversitatea culturală şi lingvistică a fost celebrată printr-o varietate de acțiuni derulate pe toată durata proiectului: *spectacole de muzică şi dans ale formațiilor etnofolclorice, expoziții de lucrări de artizanat și ateliere în aer liber ale meșterilor populari, dramatizări, degustări gastronomice, curse de ciclism, concursuri, expoziții de fotografii, staģii comune de voluntariat în oraşele Bălți, Iaşi şi Oslo ale tinerilor interesați de practică în domeniul cultural, etc.*

Proiectul internațional „Celebrarea Multiculturalității – Aici și Acum" a fost derulat în 2014 – 2015, iar conferința de închidere a celui mai reprezentativ şi frumos eveniment al comunităților plurietnice din cele trei țări, s-a desfăşurat la Bălți. Organizatorii evenimentului au avut un prilej în plus pentru a promova şi puncta efortul, motivarea şi implicarea oamenilor de artă din cele trei țări în consolidarea relațiilor în domeniul culturii. Astfel Festivalul Internațional „Celebrarea Multiculturalității – Aici și Acum" a reuşit să devină un centru de interconectare internațională în domeniul multiculturalismului, fiind o manifestare deschisă colaborării reprezentanților tuturor artelor, proiect de promovare a multilingvismului şi acțiunilor de diplomație publică.

MARIANA COCIERU, Institutul de Filologie, AȘM

AERUL – semnificații mito-folclorice intertextualizate și transsubstanțiate estetic

Un alt element esențial privind existența din vechile cosmogonii ale lumii (alături de apă, foc, pământ) este aerul (văzduhul). Grație complexității impunătoare este reprezentat în natură prin diverse înfățișări. Dacă apa se opune focului, atunci aerul e antiteza pământului. Este asociat stihiei pure și purificatoare, mișcării continue, vitezei (iute ca vântul și repede ca gândul), însuflețirii existențiale, înaltului cerului sau cerului, seninului, libertății, luminii astrale, principiului masculin activ și fecundător. „Eterul e simbolul materiei subtile, spiritualizate și libere. [...] Puritatea, limpezimea și transparența aerului nu sunt privite ca un gol glacial; aerul e un vehicol al vibrației sunetelor și culorilor, al elevației și purificării. Gestul involuntar de suflare pentru a îndepărta o impuritate sau a alina o durere avea cândva o valoare magică, fiind folosit pentru izgonirea duhurilor rele" [1, p. 13-14]. În tradiția creștină, în timpul oficierii tainei botezului prin suflarea asupra pruncului a aerului în formă de cruce se realizează un ritual al gonirii forțelor demonice. Și practica descântatului ne dezvăluie aceeași funcție a expirării aerului. Prin urmare, în mentalitatea poporului român, de aer, pe lângă purificare, este legată și noțiunea de suflet, suflare, suflul vieții. Eterul se asociază zborului, permanentei ascensiuni spre sublim, de împlinire a condiției existențiale. Nu trebuie să neglijăm și ambivalența stihiei aerului care „devine pregnantă în momentul în care luăm în considerare mișcările și dislocările sale intense, manifestate sub forma vânturilor puternice, a viforelor, furtunilor și uraganelor, ce sunt puse de regulă, sub incidența unor divinități teribile sau a unor spirite malefice (ciclopi, titani etc.)" [1, p. 13-14], care concurează, se suprapun funcțional și structural, luptă deschis sau pe ascuns între ele, râvnind să conducă împărăția cerului.

Analizând poezia anilor postbelici din perspectiva valorificării cosmogoniei populare, exegeta Eliza Botezatu va relaționa preponderent simbolistica aerului cu ideea de ascensiune, cu zborul și verticalitatea, cu aștrii cerului, cu universul aspirațiilor umane. Pornind de la folclor, unde visul eroului e mereu legat de atingerea stelelor prin urcarea într-un copac care unește lumea terestră de cea a cerului, prin intermediul unui curcubeu, a unui pod, a unei scări sau a calului năzdrăvan cu aripi, a păsării măiestre, scriitorii vor transsubstanția artistic aria semantică a văzduhului, cerului, și vor excela motivele folclorice ale aștrilor (soarele, luna și stelele), a norilor, a păsării, a vântului, furtunii, tunetului etc.

În romanul *Bătuta* de D. Matcovschi motivul astrului ceresc este invocat din perspectiva resurecției, a veșnicei renașteri, trecând printr-o moarte temporară (ciclul diurn-nocturn). În credințele poporului român cel care vede soarele își vede și moartea [2, p. 24]. Pornind de la aceste semnificații, prozatorul invocă cultul soarelui pentru a spori tragismului situației evocate: „Soarele urcă în largul cerului. Roșu soarele ca un strop de sânge. «Soarele în largul cerului se oprește și se uită în jos, te caută soarele, Boblev, te caută soarele și nu te găsește... la moartea fiecărui om soarele se oprește în largul cerului pentru o clipă, numai pentru o clipă, să blagoslovească trecerea sufletului în adâncă tăcere. De aici încolo tăcere de mormânt se va așterne în preajma ta, insuportabilă această tăcere de mormânt...»" [3, p. 265].

Reluat mai târziu, motivul solar sporește starea de angoasă în fața primejdiei: „soarele roșu ca un strop de sânge se lasă către apus, încet-încet se lasă, și, înainte de a trece linia orizontului, se oprește și se închină cu plocon.

«Acasă, – se gândește Sârbu, – soarele niciodată nu mi s-a închinat înainte de a apune. Semn rău, probabil».

«Acasă, – se gândește Pavel, – soarele niciodată nu mi s-a închinat înainte de a apune. Semn rău, probabil».

«Acasă, – se gândește Jumbri, – soarele niciodată nu mi s-a închinat înainte de a apune. Semn rău, probabil».

«Acasă, – se gândește Michi, – soarele niciodată nu mi s-a închinat înainte de a apune. Semn rău, probabil».

„Soarele apune frumos, foarte frumos, soarele numai în Patrie apune frumos, ca soarele... Dar cum apune soarele pentru un transfug? Străin, probabil, și rece, și pustiu... În afara Patriei soarele totdeauna e străin. În afara Patriei soarele totdeauna e rece. În afara Patriei soarele totdeauna e pustiu..." [3, p. 267]. În credințele poporului român, soarele răsare și apune diferit, deoarece „se satură de privit răutățile și nelegiurile ce le vede pe pământ, și caută să fugă într-o parte" [4, p. 26]. Și dacă spre asfințit „privește, se uită și caută înapoi" [4, p. 35] sau e de culoare roșie înseamnă că se va schimba timpul [4, p. 37]. Recurgând la laitmotivul astral prozatorul reușește să sublinieze ideea de casă, de spațiu regenerator, unde soarele și pământul, cerul și văzduhul sunt elemente benefice ființei umane, iar în afara habitatului natural, originar, capătă conotații negative.

Ca făptură mitică, zeu protector este invocat în nuvela lui V. Ioviță *Râsul și plânsul vinului*. Istovit de atâtea așteptări, bătrânul Căprian adresează o rugăciune Soarelui: „– Soare-Răsare, tu care ne întorci în fiecare dimineață nădejdile părăsite, întoarce-mi fiii. Adă-mi-i măcar jumătăți, ciunți, orbi, măcar fărâmituri din ceea ce-au fost cândva, dar adă-mi-i! Îndură-te de bătrânețele mele, Soare-Răsare" [5, p. 11]. În

concepția populară românească veche cultul solar era foarte dezvoltat. Rugăciunile către Soare, privind luminarea minții pentru efectuarea unor judecăți sau a altor activități, erau efectuate în zori, în fața astrului nou, neprihănit, iar mulțumirile pentru cele îndeplinite în decursul zilei – la asfințit.

În *Povestea cu cocoșul roșu* de V. Vasilache astrul ceresc este perceput, de asemenea, ca divinitate mitică, căreia Serafim Ponoară îi adresează mulțumiri: „Soare, frățică! Până acum n-am făcut nimănui nimica, nici un rău. Bogdaproste de darurile tale..., de pâine, sudoare, de năduf și sare, de toate cele văzute și neștiute! De lumină, de tihnă, de ploaie și cuvânt, de slava aistui pământ" [6, p. 206]. Într-o cercetare de teren din centrul Basarabiei am înregistrat o rugăciune de mulțumire asemănătoare: „Mulțumim ție, Doamne, pentru pâine și sare și darurile Măriei Tale" (*Arhiva personală, 2007; Bozieni-Hâncești; inf. Niță Maria, n. a. 1928; culeg. M. Cocieru*).

Printre elementele astrologice cu semnificație nefastă intertextualizate de scriitori se află eclipsele de soare. În romanul *Focul din vatră* de D. Matcovschi moartea tușei Vera este vestită lui Grigore de un asemenea fenomen astral: „Eclipsa de soare, – l-a fulgerat pe Grigore un gând, – a fost ca o prevestire" [7, p. 14-15], „«Semn rău», – a conchis Grigore [...] odată, demult, pe când învăța în clasa a șaptea, după o astfel de eclipsă de soare, peste Duda s-a abătut o ploaie torențială, care a adus mari pierderi" [7, p. 13]. Argumente ale imaginii contextualizate de prozator le depistăm în semnificațiile spicuite din superstițiile și credințele românilor. În mentalitatea poporului „întunecimile" de soare reprezintă „arătări prevestitoare ale lui Dumnezeu, despre cumpenele ce se vor întâmpla pe lume, pentru a osândi necredința și ticăloșia omenească" [4, p. 102]. După o eclipsă de soare, intertextualizată prin intermediul credinței populare „după ce au mâncat vârcolacii soarele" [8, p. 66], moș Petrache din romanul *Podurile* de I. C. Ciobanu își pierde glasul într-o bătălie mare.

Un alt element al stihiei aerului transpus în proza scriitorilor români din Basarabia este vântul. Recurgând la convențiile basmului, unde toate fenomenele naturii sunt însuflețite, respectivul constituent este personificat în romanul *Bătuta* de D. Matovschi: „Vântul a contenit. Vântul s-a ascuns într-un vârf de pom și doarme obosit, și frunzele de pe pom înmărmurite au rămas" [3, p. 263]. În credințele populare vântul e un „om cu aripi", „copil făcut de o fată de împărat, fără bărbat, numai așa, din vis", „e voinic tare și așa aleargă" [9, p. 332-333]. De asemenea, vântul este venerat ca fiind sfânt și bun: „pe vânt să nu-l blăstămi, că e tare păcat, că el e la muncă și mare chin; el e slujbaș, trebuie să-și facă treaba lui" [9, p. 340]; „vânturile sunt pentru ca să răcorească și să curățească pământul" [9, p. 339]. Există vânturi care abia suflă, aburesc, adiază, „atunci vântul e vesel, are inimă bună" [4, p. 27]. Un asemenea vânt e înfățișat în fragmentul de cântec cu ajutorul căruia Onache Cărăbuș își leagănă băieții în *Povara bunătății noastre*: „Bate vântul vălurele, / Pe deasupra casei mele, / Și-mi aduce dor și jele / De la neamurile mele..." [10, p. 76].

Văzduhul e mediul în care planează moartea venită după bunelul lui Isai. Se aud fluturări de aripi, vuiete în adâncul pământului, clocote: „auzea nopțile bunelul niște fluturări în aer, undeva sus – numai că sus, să fi fost jos printre copaci, ar fi priceput că frunzele copacilor flutură și ar fi știut ce-i, apoi auzea vuiete în adânc și a înțeles că vuietele vin de sub pământ, numai că din pământ vin, că dacă era să treacă ceva pe drum s-ar fi auzit cum se apropie, cum se depărtează, atât s-ar fi auzit, dar vuietul acela ținea lung, se auzea întruna și era greu vuietul, înăbușit, adânc – dacă puneai palma pe fața pământului, simțeai cum tremură pământul, și toată valea parcă se răspundea de șoapte, de clocote surde, care se izbeau ca valurile de mal atunci când cresc apele, dar bunelul înțelegea că până or veni apele de Sus, de la Munte mai este, mai sunt vreo două săptămâni, și dacă ar veni s-ar auzi miros din sus, și celelalte semne s-ar arăta, dar nu-s apele – acele fluturări, vuietul acela, clocotele le-a auzit și noaptea asta, dar amestecate cu glasul ei" [11, p. 207-208]. În credințele poporului român moartea, asociată cu sfârșitul lumii, va fi precedată de dezlănțuirea unui mare vânt: „Sfârșitul lumii are să fie cu vânt. Atunci are să fie vântul așa de mare, că va face una, dealul cu valea, și toate celea se vor prăpădi" [4, p. 26]. De asemenea, în popor circulă și imaginea unor vânturi rele care sunt însoțite de duhurile necurate, a unor furtuni, numite și vântoase, care vin împreună cu ploaie, tunete și fulgere [4 p. 45]. Prin urmare, spiritualitatea românească ne demonstrează că marile urgii sunt însoțite mereu de dezlănțuirea unor cataclisme naturale. Revenind la perioada literară investigată observăm respectiva imagine intertextualizată și în romanul *Clopotnița* de I. Druță. Aici, incendiul lăcașului sfânt are loc într-o noapte cu furtună, fulgere și tunete. Unui sfârșit al lumii este atribuită și năpustirea furtunilor de zăpadă peste Câmpia Sorocii în *Povara bunătății noastre* de același autor: „Furtuni de zăpadă, împodobite în șaluri albe, veneau peste câmpie schelălăind și dănțuind care mai de care" [10, p. 7]. Un alt exemplu concludent cu o semnificație arhetipală descoperim în romanul *Biserica Albă*: „Viscolea, nevoie mare. De sus cerneau zăpezi peste zăpezi, dar nu se puteau așeza. Sufla un vânt, că rupea potcoava din copita calului. Tot frământând și mestecând această lume de zăpadă, gonind-o dintr-o vale în alta, vânturile, la un moment dat, se aciuau și, istovite, așezau omătul suluri. Iată însă că peste acele vânturi oarecum îmblânzite se mai repede un vifor turbat, venit cine știe de pe unde, și iară totul fierbe în jur. Nici cer, nici pământ, nici glas de om, nici nechezat de cal" [12, p. 103].

Stihiei aerului aparține și zborul, prin intermediul lui sunt trasate liniile de relaționare a pământului cu cerul. Transsubstanțiat, respectivul element conturează în romanul *Zbor frânt* de V. Beșleagă imaginea unui drum de inițiere, de devenire, de transformare a copilului Isai în matur. Zborul e „o dorință de sublimare, de căutare a unei armonii interioare, de depășire a conflictelor. Voința de a-și afirma puterea în cer nu face decât să compenseze sentimentul neputinței de pe pământ" [13, p. 155]. E o transfigurare a mitului lui Icar, a zborului care se frânge. Completat de zborul lăstunilor, semnifică pereclitarea aspirațiilor în fața destinului implacabil, „«o dorință de sublimare, de căutare a unei armonii interioare», este un simbol al ascensiunii pe planul gândului sau al moralității, dar a unei ascensiuni mai mult imaginare și veleitare" [14, p. 137]. Un asemenea zbor frânt îl observăm în basmele

populare, atunci când voinicul urcat pe calul năzdrăvan în înaltul cerului, este aruncat în jos, ca pedeapsă pentru unele acțiuni anterioare. În cele din urmă, în roman se observă o executare a scenariului ritului inițiatic care în plan mitologic simbolizează moartea neofitului și nașterea inițiatului înzestrat cu o înțelepciune desăvârșită, necesară acestuia pentru a conștientiza condiția sa existențială.

Zborul după Mircea Eliade reprezintă „capacitatea anumitor indivizi privilegiați de a-și abandona corpul și de a călători «în spirit» în cele trei regnuri cosmice" [15, p. 110]. Acest zbor magic este valorificat în romanul *Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine* de V. Beșleagă, unde dedublarea personajului principal, depășirea condiției umane, are loc prin desprinderea sufletului de corp și călătoria prin cele trei zile și nopți pentru a se cunoaște pe sine și a-și calcula faptele. Căderea din zbor e în plan mitologic o imagine a declinului, o ruptură, prin urmare, în roman aceasta semnifică moartea lui Filimon și deznodământul frământărilor de conștiință prin reabilitarea sinelui.

Grație zborului, în contingentul elementelor văzduhului se înscriu și păsările. În unele credințe ale popoarelor lumii pasărea este „metafora aerului și ascensiunii" (Bachelard), simbolul sufletului și are rolul de intermediar între cer și pământ. În mitologie sufletele-păsări se așează pe crengile Arborelui lumii și au conotația sufletelor strămoșilor. În unele tradiții, când universul era o mare de ape, Dumnezeu este înfățișat ca o pasăre pe o ramură de copac cu rădăcinile înfipte în aer. Dualitatea semnificațiilor atribuite păsării mitice le-au împărțit în păsări mesagere care anunță moartea și păsări care întruchipează sufletul decedaților sub diverse aspecte. În structura prozelor investigate întâlnim intertextualizate semnificațiile mitico-folclorice ale următoarelor păsări: porumbelul în *Toamna porumbeilor albi* (D. Matcovschi), *Prietenii lui Bujor, Pasărea păcii* (S. Vangheli); rândunica – *Focul din vatră* (D. Matcovschi), *Steaua lui Ciuboțel* (S. Vangheli); cocostârcul – *Păsările lui moș Petruț* (S. Vangheli); cucul – *Credeam că America e o ... femeie* (S. Vangheli); pitpalacul – *Povestea cu cocoșul roșu* (V. Vasilache); lăstunul – *Zbor frânt* (V. Beșleagă); bufnița și mierla – *Raiul lui Vistian Pogor* (V. Ioviță); liliacul – *Focul din vatră* (D. Matcovschi) etc.

Un alt element semnificativ al aerului este curcubeul. În credința populară fenomenul optic apare după ce contenesc ploile: „un semn lăsat de Dumnezeu că ploaia va înceta" [4, p. 157]. Conform Bibliei curcubeul e legământul Domnului cu toată suflarea de pe pământ că nu va mai exista un al doilea potop. Din perspectivă mitologică, curcubeul este o fată de om bogat, furată de un nor și care s-a prefăcut într-un brâu frumos [4, p. 158], este făcut din om, este o ființă minunată care stă cu gura într-un lăcușor sau este un drum pe care merg balaurii când duc apă în cer [4, p. 158]. Alte credințe ne demonstrează puterea magică a curcubeului în metamorfoză: „Prin Moldova se crede că cine bea apă de unde bea curcubeul, se face o lună băiat și o lună fată" [4, p. 161].

În romanul *Podurile* de I. C. Ciobanu, chiar de la bun început, este intertextualizată o parabolă despre curcubeul cu putere magică de a metamorfoza omul la dorință în codru des, în Zâna Zorilor și Mireazma Florilor, în Făt-Frumos. Reușita scriitorului constă în felul de dezvoltare a acestei parabole: „ – Dar tu ce vrei să fii? - m-a întrebat odată demult bunelul. / – Vreau să fiu fericit! – i-am răspuns eu atunci cu mintea și cu părerea părinților. / – Pentru asta drumul pân-la curcubeu îi prea scurt! - mi-a răspuns bunelul. – După curcubeu... trebuie să treci încă multe poduri ale vieții! [8, p. 4].

Simbolul curcubeului este valorificat și în romanul Îmblânzirea curcubeului de M. Prepeliță. Reluat ca laitmotiv curcubeul reprezintă întruchiparea idealului ascensiunii umane, e dorința impetuoasă de a atinge starea de beatitudine, de poveste. În ambele romane personajele-cheie traversează niște etape ale inițierii, asemeni personajelor mitice sau folclorice.

Reieșind din faptul că personajele prozelor amintite (*Podurile* și Îmblânzirea curcubeului) sunt copii, vom recurge și la hermeneutica folclorică a curcubeului ca fenomen al naturii care este reflectat și în poezia folclorului copiilor: „*Când văd, mai ales prima dată, curcubeul, copiii cântă sau rostesc:* Curcubeu, curcubeu, / Bagă-ți capul în pârău / Și bea apă caldă, / Să te prind în palmă; / Și bea apă rece, / Somnul de ți-a trece; / Curcubeu, curcubeu, / Scoate-ți capul din pârău / Și-ai să vezi și fătul tău!" [16, p. 59]. În imaginația copilului Manolică, curcubeul ia înfățișarea unui personaj mitologic: „Ce-ți trebuie ție nevoia de sabie, Manolică? / - Să mă bat cu curcubeul... dacă oi ajunge să zbor și eu cândva pe ceruri ca Făt-Frumos și curcubeul o să se prefacă în balaur cu mai multe capete, cu ce-am să mă apăr, bunică?" [17, p.132]. În alte epizoade, personificat, curcubeul e prietenul de joacă al copilului: „Curcubeului îi plăcea să se joace cu Manolică. Îl vedea un copil naiv și neputincios și își făcea de cap cu dânsul fără pic de rușine. Îl aștepta viclean până ce se apropia și când să pună mâna pe dânsul – el țup! Sărea în altă parte" [17, p. 87. A se vedea și: p. 105]. Neputința de a-l ajunge se transformă într-un dor etern, care treptat trece într-o obsesie față de necuprins, de magic, e o reiterare a permanentei aspirații a creatorului de a se realiza.

La o analiză comparativă, observăm că elementul eteric este prezent în imaginația creatoare a scriitorilor diferit. În funcție de anumite stări ale personajelor sau situații de subiect, sunt intertextualizate, preponderent, următoarele constituente: aștrii; fenomenele climaterice: viscolul, eclipsele, curcubeul etc.; pasărea, zborul ș.a. Valorile mitico-folclorice ale acestor segmente sunt renuanțate și completate de experiența spirituală a artistului; prin acest procedeu realizându-se extinderea și potențarea semnificațiilor atribuite de către popor elementelor cosmogonice, uneori dezvăluindu-se conotații estetice surprinzătoare.

Referințe bibliografice:

1. Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Amarcord, 1994. 223 p.
2. Niculiță-Voronca Elena. *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine cronologică*. Vol. 2. Iași: Polirom, 1998. 648 p.
3. Matcovschi Dumitru. *Bătuta*. Chișinău: Literatura artistică, 1979. 288 p.
4. Pamfile Tudor. *Cerul și podoabele lui după credințele poporului român*. București: Librăriile Socec & Comp., Pavel Suru, C. Sfetea, 1915. 202 p.
5. Ioviță Vlad. *Dincolo de ploaie: Nuvele*. Chișinău: Literatura artistică, 1979. 328 p.
6. Vasilache Vasile. *Povestea cu cucoșul roșu*. Chișinău: Hyperion, 1993. 208 p.

7. Matcovschi Dumitru. *Focul din vatră: Roman*. Chișinău: Literatura artistică, 1982. 230 p.
8. Ciobanu I. C. *Scrieri*. Vol. 2. Chișinău: Literatura artistică, 1978. 612 p.
9. Niculiță-Voronca Elena. *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*. Vol. I. Iași: Polirom, 1998. 504 p.
10. Druță Ion. *Scrieri în 4 volume*. Vol. 2. *Roman, nuvele*. Chișinău: Literatura artistică, 1989. 496 p.
11. Beșleagă Vladimir. *Zbor frânt. Ignat și Ana* (Romane). Chișinău: Litera, 1997. 420 p.
12. Druță Ion. *Scrieri în 4 volume*. Vol. 3. *Biserica albă: Roman; Clopotnița: Povestire*. Chișinău: Hyperion, 1990. 552 p.
13. Ciobanu Maria; Negriu Dorina. *Dicționar de motive și simboluri literare*. Chișinău: S.n., 2005. 170 p.
14. Ghilaș Ana. *Romanul lui Vladimir Beșleagă (valențe psihanalitice)*. În: *Akademos*, 2011, nr. 2, p. 135-137.
15. Eliade Mircea. *Mituri, vise și mistere*. București: Univers enciclopedic, 1998. 242 p.
16. *Folclorul copiilor*. Alcătuire: Nicolae Băieșu. Chișinău: Arc, 2015. 164 p.
17. Prepeliță Mihai. *Îmblânzirea curcubeului*. Chișinău: Literatura artistică, 1981. 268 p.

TATIANA BUTNARU, doctor în filologie

Mit și semnificații folclorice în creația lui Grigore Vieru

Poetul Grigore Vieru

Axată între tradiție și modernitate, creația artistică a lui Gr. Vieru se revitalizează în permanență prin folclor, se alimentează din tezaurul spiritualității autohtone ca să dăinuie prin „aerul verde matern" și cântecele de acasă, prin lirismul confesiunilor sale despre mamă, plai și iubire. Viziunea folclorică planează în universul liricii lui Gr. Vieru, însoțindu-1 pe autor și atunci când evocă anumite momente din ambianța rustică a meleagurilor natale sau exprimă atașamentul dragostei sale filiale față de mamă și baștină. Reprezentările folclorice se concentrează într-un sentiment de solitudine nostalgică, specific modului poetic al lui Gr. Vieru și exprimă condiția dramatică a omului, trecerea lui ireversibilă, caută să releve filosofia existenței umane prin prisma tuturor manifestărilor sale. Exteriorizarea legăturii cu folclorul, se realizează în această ordine de idei, prin intermediul unor mijloace poetice diverse. Mama, iubita, plaiul, firul de iarbă, frunza de aur a toamnei, „codrul de tei și fag", steaua și izvorul, acele elemente care intră în configurația liricii lui Gr. Vieru sânt legate prin „firișoare intime" cu „matca stilistică" a creativității folclorice. De menționat, poetul se situiază în contextul tradițiilor populare nu numai datorită unor semnificații și expresii marcate de un pitoresc folcloric, dar mai ales prin sensibilitatea sa artistică, prin accentul interior dramatic" [1, p. 207]. Gr. Vieru se apropie sufletește de matricea stilistică populară prin reveria lirică copleșitoare și intensitatea sentimentelor omenești, prin tensiunea trăirii dramatice. O metaforă precum este „un verde ne vede" ori „taina care mă apără" esențializează o stare de spirit, ea conține o cheie poetică pentru deschiderea multiplă a temeiurilor spiritualității autohtone. Verdele care în viziunea lui Gr. Vieru culminează cu un simbol universal este de origine folclorică și după spusele cercetătorului român Gh. Drăgan „întruchipează umanul, speranța, vitalitatea, nemurirea „principiul feminin / fertil protector" [2.p 72]. Privit „ca emblemă a salvării, a luminii spirituale" [2, p. 72], verdele este omniprezent în poetica lui Gr. Vieru și ca „invocație magică a rapsodului anonim", ca o permanentizare a vitalității spirituale a neamului. Viziunea folclorică planează în anturajul liricii vierene și atunci când autorul invocă anumite aspecte din ambianța rustică a meleagurilor natale și atunci când poetizează natura prin intermediul unor imagini cosmogonice sau exprimă atașamentul dragostei filiale față de mamă și baștină. Laitmotivul frunzei se profilează într-o învolburare dialectică, printr-un fior lăuntric ce predomină anturajul poeziei lui Gr. Vieru, dându-i posibilitatea să se integreze în jubilația sărbătorească a naturii. Chemarea pădurii și a codrului de aramă vibrează ritmic în versul lui Gr. Vieru, plasând cititorul în preajma unor situații poetice surprinzătoare. Invocarea frunzelor, a ramurii materne se asociază în conștiința poetică a poetului cu miracolul inspirației populare și vibrează prin proiectarea unor stări lirice de sorginte eminesciană. Verdele ramului și mirozna copleșitoare a florilor de tei se declanșează ulterior în poezia lui Gr. Vieru prin amplasarea spirituală a elementelor vitale din spațiul terestru:

Sub un tei ce înflorește
Ea frumoasă, se pornește.
„Bună seară, fete două
Cu ochi mirezmați de rouă!"
„Bună seara! Dar sunt una!"
Printre genele femeii
Răsărea pe cer și luna.
(Femeia teiul)

La fel ca în viziunea populară asistăm la un spectacol ceremonial, de o pronunțată notă dramatică, unde participă deopotrivă atât elementele cosmosului, cât și cele pământești. Soarele și luna coboară din înălțimea lor solitară ,,printre foi ca printre lacrimi", „printre genele femeii". Gr. Vieru corelează elementele vegetale cu aștrii cerești și creează o atmosferă de luminozitate.

Privită prin prisma acestui punct de vedere, imaginea cosmogonică a soarelui capătă în versul lui Gr. Vieru o nuanță de profunzime telurică. Dacă M. Isanos „urcă pe vârful muntelui" prin imnurile sale

către pământ și soare, Gr. Vieru se detașează până la bulgărele de țărână, iar de acolo contemplează măreția Universului. Îndemnul folcloric îl ajută pe Vieru să se reintegreze în acesta atmosferă de sărbătoare și, prin succesiunea detaliilor simbolice, să participe la un act solemn de jubilație sufletească.

Gr. Vieru comunică cu aștrii cerești, dar spre deosebire de creația populară, îi demitizează într-o anumită măsură. Astfel, unele din sintezele sale lirice sânt proiectate pe planuri afective aparent contradictorii: autorul fie că încearcă o senzație de cutremur în fața imensităților astrale, fie că le coboară la nivelul obișnuințelor pământești. Legătură cu folclorul este atât de pregnantă, încât unele versuri îmbracă culoarea și intuiția transfigurării folclorice.

Doamne, ce blând munte,
Lai-lăișor!
Printre păsări multe,
Lai-lăișor!
El nu-mi părintește,
Lai-lăișor!
Ci împărintește...
(Pe frunză închinare)

Din semnificația metaforelor de geneză populară distingem o filosofie existențială încadrată în parametrii viziunii cosmice. Formula poetică tradițională îl orientează spre o intimizare a structurilor baladești incluse în contextul operei sale unde cultul soarelui este simbolizat de imagini sugestive. De menționat, simbolul folcloric al soarelui își găsește în lirica contemporană o justificare în sine prin însăși concepția estetică a scriitorilor. Gr. Vieru extinde dimensiunile artistice ale laitmotivului solar, ceea ce-1 determină spre o retrospecție sentimentală asupra universului. Folclorismul operei sale este infiltrat în confesiuni adânci și sugestive, pline de tâlc și înțelepciune, pătrunse de vibrația intuiției populare.

Reluarea motivului mitologic al soarelui nu înseamnă renașterea sacrului, dimpotrivă este expresia unei totale detașări de semnificațiile religiozității cosmice.

Căderea aștrilor cerești, o imagine des întâlnită în mitologia folclorului românesc, se impune ca o situație de limită la hotarul unor stări și sentimente contradictorii.

Soarele jos a picat,
Soarele, soarele,
Ca rochia ta din pat,
Soarele, soarele.
(Cad pe ape)

Nelipsită de o oarecare nuanță banală, comparația e disponibilă spre o consonanță simbolică cu mitul soarelui, al luminii, cu elementele ancestrale ale universului. Chiar și în căderea florilor de tei sau „lunecarea" stelelor poetul surprinde revelația mitologică a soarelui, ce înveșnicește și permanentizează, purifică lumina dragostei. Or, după cum s-a constat, tentativele de reintegrare în cosmos, de participare la descifrarea tainelor lumii nu au fost epuizate. Gr. Vieru le regăsește nu atât prin divinizare, ca în viziunea poetică a lui L. Blaga, dar prin căldură sufletească, care, de asemenea, capătă asociația soarelui. Însăși metafora lacrimii, evidențiată anterior, își găsește analogie cu laitmotivul autohton al soarelui, aparținând aceleiași zone tematice.

Filonul folcloric e valorificat în lirica contemporană pe linia unor mituri tradiționale, care, după spusele lui G. Călinescu, au devenit „pilonii tradiției autohtone " [3, p. 56] și împreună cu alți factori îi asigură originalitatea. Fixarea celor patru mituri asupra cărora s-a referit G. Călinescu în monumentala sa lucrare *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* are drept scop revirtualizarea scrierilor contemporane, lărgirea orizonturilor ei spirituale și general umane, regăsirea unei conștiințe estetice orientate cu preponderență spre universalizarea valorilor. Situația se arată deosebit de importantă pentru sfera de investigație științifică, ea amplifică orientarea spre aprofundarea interesului față de schimbările structural-semantice din sfera poeziei. Creația lui Gr. Vieru poartă obsesia unei mitologii naționale, pe care o află în straturile foclorice ale culturii autohtone. El selectează din arsenalul mitului tradițional semnficații, motive lirice, evoluând sub semnul unei regăsiri spirituale.

Gr. Vieru conturează o vatră a românismului prin semnele latinității entice a poporului nostru și îndeamnă cititorul spre valorificarea comorilor sale de perpetuare spirituală, îl determină să se ingemăneze cu frumusețea strădaniei umane, a unei etnii multiseculare zămislite în pledoariile sale poetice. Metafora „Vin din munții latiniei" face o asociere directă cu intuiția mitică a unor timpuri străvechi, „în al luminilor tezaur", aureolate de gloria dacisismului și constituie o cheie poetică pentru o serie întreagă de opere scrise la tema respectivă.

Astfel, însuflețit de dorul creației și nostalgia „zidirii /construirii ", eroul liric dintr-o „mică baladă" râvnește spre edificarea unei contracții asemănătoare cu cea din creația populară „care să dăinuie veșnic". Dar pentru atingerea scopului, autorul răstoarnă semnificațiile arhetipului mitic, privindu-le printr-o lumină inversă și înlocuindu-le treptat printr-un joc al imaginației sale artistice. La explorarea subtextului ascuns al legendei folclorice, Gr. Vieru conferă un anumit grad de demnitate mitică unor fapte cotidiene asupra cărora întreține atenția cititorului. Cutezanța eroului liric de a invita toate femeile la întemeierea „construcției"râvnite:

Care va ajunge întâi,
Pe aceea-n perete o voi zidi.

se soldează în plan interior cu o decepție sufletească.

Iar din toate femeile
A venit una singură:
Mama.
- Tu m-ai strigat, fiule?
(Mică baladă)

Încărcătura emoțională a sentimentului e concentrată, în special, în ultimul vers. Spre deosebire de alți scriitori, Gr. Vieru renunță la accentele melodramatice și reflecțiile sentimentaliste, iar prin aceasta se pronunță împotriva banalizării subiectului mitic. Demnă de jertfă, în accepția poetului, este, în primul rând, mama, de aceea spre ea se revarsă acel izvor nesfârșit de lumină, de dragoste și credință.

În opoziție cu mitul folcloric, Gr. Vieru umanizează esența actului de creație, îi conferă mai multă omenie și bunatate sufletească. Tristețea coexistă cu bucuria, deznădejdea e înlocuită printr-o emanare luminiscentă a unei iubiri tulburătoare. Asemenea lui Manole, autorul creează cupola morala a versului său și înveșnicește chipul mamei în turle de catedrală.

Confensiunile lui Gr. Vieru despre mama, asocierea ei cu elementele trascendale ale cosmosului sunt în bună măsură și imagini de sorginte mioritică, făcând în felul acesta legă-

tură cu mitul măicuței bătrâne. Intuind caracterul de zeitate tutelară pe care îl are mama în mitologia nostră populară, Gr. Vieru dezvoltă acest simbol în corespundere cu straturile arhaice ale foclorului și o sublimează la o treaptă valorică superioară „între ceruri și pământ". Privită într-un alt context, mama capătă certitudinea păstorului mioritic, găsindu-și asemănare cu steaua și verdele plaiului, ea are capacitatea de a comunica cu elementele ancestrale și rămâne să dăinuie ca o stea, să „ardă" către tot ce-i sfânt:

Luminând pe rând de sus
Fața cestui vechi pământ.
(Steaua mamei)

Gr. Vieru îngenunchează în fața mamei ca într-un altar, identificând-o cu sfintele țărâne și creează în jurul ei o atmosferă de sanctuar, de unde printr-o invocare ritualică pornesc impulsurile vieții. Departe de pastișa foclorică și imitația rudimentară, autorul inserează din arsenalul mitului tradițional un vast material de investigație artistică și urcă treptele ascensiunii prin steaua și izvorul mamei, ca în cele din urmă să măsoare veșnicia clipei cu tăcerea ei durută și s-o regăsească chiar și dincolo de neființă.

Revenirea permanentă la izvoarele spiritualității populare, contaminarea cu unele motive preluate din mitul folcloric, reluarea sugestiilor mitologice din perspectiva propriei individualități creatoare reconfortează scrisul lui Gr. Vieru, îi încadrează opera în contextul unor noi dimensiuni estetice și spirituale, orientează toate impulsurile și trăirile autorului spre „veșnica rotire a meditației în sfera poeziei" [4, p. 414]. Mitologia autohtonă se menține și în universul liricii sale ca un răsărit de soare, sursa unor inspirate motive, sinteze artistice, prin care sunt promovate valorile naționale cu durata lor de veșnicie și universalitate.

NOTE:

1. Gr. Vieru. *Verb care nu îngăduie comparații*. Apud. S. Saca Aici și acum: 33 de confesiuni sau profesiuni de credință. Chișinău, Editura Literatura artistică, 1976;
2. Gh. Drăgan. *Poetica eminesciană. Temeiuri folclorice*. Iasi, Editura Junimea, 1989;
3. G. Călinescu. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*. București, Editura Minerva,1982;
4. G. Ciompec. *Motivul creației în literatura română*. București, Editura Minerva, 1979.

TATIANA GRIBINIC, BPO „M. Eminescu", Cimișlia

„Cu același dor de **Eminescu**"

Cu ocazia aniversării a 166-a din ziua nașterii poetului național Mihai Eminescu, fidelii beneficiari ai Bibliotecii Publice Orășenești, Cimișlia, care-i poartă numele, a organizat serata de omagiere „Și astăzi, și mâine, cu același dor de Eminescu".

Revenim de fiecare dată la poezia eminesciană, ca la un izvor, în a cării apă cristalină se răsfrânge sufletul nostru, mereu însetat de frumusețe.

Costi Osman și ansamblul folcloric „Legenda", conducător artistic Leonid Nenescu, au interpretat piesa „Eminescu", pe versurile regretatului Grigore Vieru, care afirma că nu este decât o lacrimă a marelui poet. „La mijloc de gerar, Am venit cu toții iar, să urăm Poetul, care e Luceafăr și răsare", a rostit prezentatoarea Dumitrița Șterbeț, învitându-le pe Sofia Aramă și Mihaela Dascăl cu poeziile: „La steaua" și „Legământ". „Luceafărul" este considerat capodopera creației eminesciene. Cea mai mică participantă, Anastasia Chilat, de numai 3 anișori, de la grădinița „Rândunica", a recitat expresiv câteva strofe din renumitul poem.

Mihai Eminescu a avut deosebita sensibilitate de a citi în inima frunzei soarta codrilor de aramă și a pădurii de argint. Numai geniu Eminescu a putut să-și permită personificarea stelelor, lacului, codrului în imagini atât de fascinante. Că i-a fost drag satul natal, luncile, izvoarele ne-au amintit Xenia Manaf, Adriana Josu și Irina Telpiz prin versurile: „La mijloc de codru des", „O, rămâi" și „Lacul".

Ana Aramă, învățătoare la clasele primare și discipolii săi din clasa III-a „A", Liceul Teoretic „Mihai Eminescu", au recitat poeziile: „Somnoroase păsărele", „Ce te legeni, codrule?", „Revedere".

Cântecul „Misterele nopții", versuri Mihai Eminescu, muzică Eugen Doga, interpetat cu măiestrie de Ana Aramă, a fost audiat pentru prima dată de cei prezenți în sală.

Natura și dragostea sunt teme determinate ale liricii eminesciene. Eminescu leagă de fiecare dată sentimentul iubirii de cel al naturii. Poeziile „Și dacă" și „Iubind în taină", decalamate cu pasiune de Irina Telpiz și Anastasia Rusu, ne-au demonstrat că natura este în preajma poetului ca o prezență mângâietoare, care vine să-i aline durerea.

Miracolul sărbătorilor de iarnă și magia obiceiurilor merită să fie păstrate și transmise din generație în generație. Ne-a confirmat aceasta poezia „Colinde", recitată de Maria Popa. Și membrii ansamblului „Legenda" au venit cu un frumos colind adresat audienței. După cum a menționat Leonid Nenescu, acest colind a fost scris de poetul Grigore Vieru la serata de comemorare a lui Mihai Eminescu, la Cahul, în ultima sa vizită.

Marele poet al neamului este întotdeauna cu noi. El, geniu îngândurat, se află azi, aici, lângă noi, a continuat prezentatoarea Dumitrița Șterbeț.

Prin versurile „Criticilor mei" și „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie", Maria Popa și Bogdan Aramă au înălțat prin cuvânt o statuie în suflet, în conștiință.

Tudor Pozneac, profesor la Școala Profesională Polivalentă a interpretat la chitară piesele „Dor de Eminescu", „Dorința", „Adio" și „Atât de fragedă", fiind susținut de publicul prezent.

Caterina Romașcan, a recitat poezia „O, mamă", afirmând că mama este ființa cea mai scumpă de pe pământ — simbolul vieții, ei îi datorăm tot.

Serata de omagiere a fost desfășurată sub bagheta

bibliotecarei Elena Macșin și a subsemnatei, care a menționat: „Luceafărul culturii românești și-a muiat pana în eternitate pentru a așterne gânduri îngemănate cu dumnezeirea. Numai poetul, ca păsări ce zboară deasupra apelor, trece peste nemărginirea timpului".

Cântecul „De-aș avea" a fost interpretat de Cristi Păduraru în duet cu Leonid Nenescu, iar „Legenda" a venit cu cântecul „A ruginit frunza din vii".

Directoarea BPO „Mihai Eminescu", Natalia Pleșca, a mulțumit oaspeților din județul Ploiești pentru prezență și elevilor de la liceiele teoretice „Ion Creangă" și „Mihai Eminescu" pentru fidelitate și participare în cadrul activității. Cititorii de ieri și de azi, îi sunt recunoscători poetului pentru opera ziditoare de suflet, pe care ne-a dăruit-o cu dragoste și care va rămâne în tezaurul nostru literar ca o piatră nestemată, de o valoare perenă.

Finalul manifestării a culminat cu renumita și îndrăgita piesă „Pe lângă plopii fără soți", interpretată de ansamblul „Legenda", prezent la toate activitățile organizate de BPO „Mihai Eminescu", Cimișlia.

Numele poetului va rămâne a fi veșnic viu și prezent în sufletele noastre. Poezia lui, ca orice artă, e un permanent miracol pentru cititor.

VERONICA RABOTA, pr., cat. „Dirijare corală",
Colegiul de Arte „Nicolae Botgros" or. Soroca

Cum mă influiențează muzica?

O societate civilizată nu va prospera fără evoluția bazei materiale, în lipsa unui progres continuu al științei, tehnicii, dezvoltării capacităților mentale ale omului. Dar o societate civilizată va avea grijă ca acest lucru să fie realizat paralel și în strânsă legătură cu dezvoltarea întregii ființe umane, inclusiv a sferii eterne-sufletești care a stat la originea constituirii omului.

Creatorul l-a înzestrat pe individ cu capacități diverse: de a scrie poezii, compune muzică, de a cânta în voce, la instrumente muzicale, expremându-și astfel emoțiile, frământările și reflecțiile.

Arta își are rolul și destinația sa în edificarea personalității umane, deoarece posedă o colosală forță de acțiune asupra lui. Dintre genurile de artă, cea mai răspândită și apropiată omului este muzica. E greu de imaginat un om care s-ar putea totalmente lipsi în viață de muzică. Pe drept cuvânt, muzica îl însoțește pe parcursul întregii vieți acționând asupra lui. Dar urechea omului nu acceptă neapărat orice muzică, ci pe cea înțeleasă, care consună cu lumea interioară a persoanei, potrivit nivelului său de evoluție. Pentru a recepta o altă muzică, necunoscută, de o altă profunzime, auzul (iar cu el și sufletul) trebuie pregătit, antrenat, cultivat. Este necesară formarea unor deprinderi, a experienței în acest sens.

Urechea noastră este un aparat unic pentru perceperea informației sonore, iar celule speciale din sistemul acustic uman sunt în stare să reacționeze la o iritare de 10 milioane de ori mai slabă decât atingerea. Iritarea acustică poate fi plăcută, dar și insuportabilă. Iritând unul sau câteva centre ale sistemului nervos superior, fiecare cuvânt, sunet, operă muzicală își croiește calea sa respectivă. De exemplu, scârțâitul ușii sau sunetul frecării nisipului cu sticla, traversând calea lor acustică, provoacă o senzație neplăcută.

Dacă auzim o orchestră de instrumente de suflat care interpretează un marș militar, atunci dorim să ne mișcăm în tactul muzicii. Calea acustică a acestor sunete trece spre centrul care conduce cu mișcarea brațelor, picioarelor spre centrul activității cardio-vasculare, stimulează centrele emoțiilor pozitive, trezește elanul sufletesc, astfel omul zâmbește. Această cale se poate încheia în centrul plăcerii.

Marșul funebru pătrunde în creier absolut pe altă cale, irită centrul activității cardiace, acționează asupra celulelor creierului care răspunde de formarea și eliminarea lacrimilor, omul poate să plângă simțind durere în inimă.

Muzica clasică își are căile sale acustice. Majoritatea operelor sunt scrise în ritmul inimii (60-70 de bătăi pe minut) și de aceea influențează benefic asupra funcțiilor de bază ale organismului. Unele opere muzicale, pătrunzând în creier, calmează centrii nervoși excitați (de exemplu, de mânie sau de nemulțumire), îndepărtează stresul, alină durerea, influențează asupra proceselor metabolice. Benefic acționează asupra noastră muzica spirituală a lui Bach, Haendel, Beethoven, Mozart, Bortneanskii etc., dar nici pe departe nu toată muzica clasică este desăvârșită. Ascultătorul nu-i indeferent, sub influența cărei emoții sau frământări compozitorul a creat o operă sau alta, care este scopul compunerii ei, ce a inspirat creația sa.

Opera muzicală, reflectând dispoziția compozitorului, influențează asupra ascultătorilor și aceștia, ca rezultat, experimentează ba un elan sufletesc, ba o stare deprimată.

O bună parte din creațiile muzicale contemporane servesc altor scopuri – de a excita, a sustrage atenția de la probleme, de a trezi dorințe. Ea acționează adeseori ca o substanță narcotică, cufundând omul într-o stare autonomă de problemele cotidiene. Nu în zadar tineretul – vizitatorii permanenți ai discotecilor și concertelor – apreciază în muzică posibilitatea „detașării", sau „izolării", adică a se relaxa, descătușa. Părăsind lumea sunetelor anterioare, un asemenea meloman devine dependent de ea și tinde să facă din notele ametitoare un cadru permanent al vieții sale: merge pe stradă cu player-ul care prin intermediul căștilor îl umple cu sunete, acasă și în automobil pune în funcțiune muzica la maximum etc.

Ritmul hipnotic. Ritmul este una din modalitățile puternice de acțiune asupra organismului omenesc. Simple, dar puternice, ritmurile muzicii constrâng persoana să se miște în ritmul respectiv, trezind o reacție de la extaz până la halucinații, de la isterie până la pierderea cunoștinței.

Percepția ritmului muzical este legată de funcțiile aparatului auditiv.

Ritmul dominant cuprinde mai întâi centrul motor al creierului, iar apoi stimulează unele funcții hormonale ale sistemului endocrin. Dar lovitura principală este îndreptată asupra porțiunilor creierului strâns legate de funcțiile sexuale ale omului.

Femeile desfrânate foloseau bubuitul tobei pentru a ajunge într-o stare de turbare, sub acompaniamentul unor asemenea ritmuri, în unele triburi, avea loc execuția.

Unei acțiuni nu mai puțin puternice este expusă capacitatea de analizare, de judecată sănătoasă, de gândire logică – ea se tocește tare, iar uneori dispare cu totul.

Anume într-o asemenea stare de buimăceală mintal-morală se dă „lumină verde" celor mai sălbatice pasiuni. Sunt distruse barierele moralității, dispar reflexele automate și mecanismele de apărare firească.

Doresc să acord o atenție specială influenței frecvențelor folosite. De exemplu, în muzica rock acestea au o acțiune deosebită asupra encefalului. Ritmul capătă proprietăți narcotice în combinație cu frecvențele ultra-joase (3-15 Hz) și cu cele ultra-înalte (80 000 Hz). Dacă ritmul echivalează cu o bătaie și jumătate pe secundă și este însoțit de presiunea puternică a frecvențelor ultra-joase, atunci poate să provoace omului o stare de extaz.

In cazul ritmului egal cu două bătăi pe secundă, pe aceleași frecvențe, ascultătorul cade într-o transă de dans, asemănătoare cu cea narcotică. Excesul de frecvențe atât înalte, cât și joase traumează serios creierul. La concertele de muzică rock întâlnim adeseori contuzii provocate de sunet, arsuri acustice, pierderea auzului și a memoriei.

Repetările monotone. Una dintre particularitățiile unor orientări ale muzicii contemporane este monotonia, asemănătoare motorului în funcțiune. Ascultătorii se „deconectează" când o ascultă. Audierea repetată cultivă capacitatea de a ne deconecta mai repede și de a ajunge într-o stare de indeferență, de eliberare totală. Poate că aceasta nu vi se pare ceva periculos, dar tot trucul e că starea de „lipsă de voință" este una dintre condițiile cele mai importante în care au loc contacte cu puterile de dincolo de mormânt. Auditoriul lipsit de apărare, nici nu bănuiește că în clipa „deconectării" are loc invazia brutală în sfânta sfintelor omenești – conștientul și subconștientul. Nimerind în zona subconștientului, informația pe care o poartă operele muzicale este transmisă, prin intermediul memoriei, „eului" conștient, spărgând adeseori toate barierele personalității. Prin intermediul muzicii și a textului sunt transmise – dispoziția muzicantului și directivele sale morale (iar deseori imorale). Drept rezultat al unei asemenea invazii, poate deveni agresiunea nemotivată, tentativa de suicid.

Volumul. Urechea noastră este modelată în așa mod, că noi ne simțim confortabil când percepem un sunet de 55-60 decibeli, 70 decibeli este deja prea puternic pentru noi. Iar sunetul puternic, care trece peste limitele percepției normale, provoacă stresul. Volumul sunetului pe o platformă în care sunt amplasate difuzoare folosite în timpul majorității concertelor de muzică contemporană, atinge cifra de 120 db, iar în centrul platformei – până la 140-160 db. Pentru comparație: 120 db corespund vuietului unui avion reactiv care își ia zborul într-o apropiere nemijlocită de om. Volumul mediu al playerului în căști este de 80-110 db.

În timpul stresului sonor în organism este secretat un hormon al stresului – adrenalina. Eliminarea adrenalinei este o funcție de apărare a organismului. Dar atunci , când acțiunea iritației nu încetează, are loc supraproducția de adrenalină, care șterge o parte din informația întipărită în creier. Omul pur și simplu degradează mintal.

În cazul supraproducției de adrenalină are loc scindarea ei parțială în adrenocrom. Aceasta este deja combinație chimică nouă, care prin acțiunea sa asupra psihicului uman este asemenea unui drog psihodelitic (care schimbă conștiința) de tipul mescalinei sau psilocibinei. Apariția adrenocromului în sânge acționează ca un iritant care ne determină să „primim" o doză mai puternică și aceasta se face imediat, în timpul concertului.

„Educația muzicală a copiilor este baza culturii muzicale a poporului. Încercarea de a dezvolta cultura muzicală a țării în lipsa unei educații muzicale bine organizate este egală cu încercarea de a zidi casa muzicii în lipsa temeliei " (Dm. Kabalevski).

Un domeniu aparte al funcționării sociale a muzicii îl constituie învățământul muzical care în special, realizează activitatea de studiere a fenomenului „muzica". Acest lucru se produce în mod și diverse scopuri, la diferit nivel. Există învățământ muzical de profil, profesional, care are scopul de a pregăti specialiști în materie de muzică și învățământ muzical general, de masă, menirea căruia este de a iniția oamenii simpli în arta muzicii, de a le trezi interesul față de ea, de a-i face s-o înțeleagă, să și-o însușească ca element al culturii generale. Scopul comun al învățămîntului este de a educa prin muzică și de a forma gustul muzical-estetic la elevi, noua generație a societății. Cultura spirituală a unui popor, parte a căreia este și cea muzicală, se plăsmuiește în școală.

Numai în cazul deschiderii în fața oamenilor a adevăratelor frumuseți și taine ale muzicii – ale muzicii mari, adevărate, de o amețitoare valoare spirituală – poate trezi clara conștiință, că arta muzicii nu este ceva întâmplător pe acest pământ, ci un dat al existenței, care provoacă profunde gânduri, îndeamnă la meditații despre această existență și sensul ei. Iată câteva maxime despre importanța și influiența muzicii:

„Muzica este o revelație mai înaltă decât orice înțelepciune și filozofie" — L. van Beethoven,

„Muzica relevă substanța intimă a lumii, exprimând cea mai profundă înțelepciune" — Schopenhauer,

„Muzica este superioară științei în actul de surprindere și de dezvoltare a esenței realității"- Heidegger,

„Muzica a fost creată pentru a servi unui scop sfânt, pentru a înălța gândurile spre ceea ce este curat, nobil și înălțător și pentru a deștepta în suflet devoțiunea și recunoștința față de Dumnezeu".

De aici colosala ei importanță în dezvoltarea conștiinței și a înțelegerii de sine, în cultivarea simțului moral, în formarea concepției despre lume. De aceea educația artistică este unul din puternicile mijloace de dezvoltare a personalității.

Corespunde oare acestor scopuri muzica pe care o ascultați dumneavoastră? Faceți-vă alegerea, ca să mergeți pe acea cale care vă aduce sănătate fizică deplină, mintală și socială, precum și sănătate spirituală.

Dr. hab. **VICTOR GHILAȘ**

Vasile Iovu, un slujitor fidel al *Syrinx*-ului

Vasile Iovu, Artist al Poporului

IOVU Vasile. Naist, flautist și pedagog (născut pe 24 iulie 1950 în satul Bardar-Hâncești). Studii muzicale la liceul de muzică „Eugen Coca" din Chișinău (actualmente liceul de muzică „Ciprian Porumbescu", 1960-1967) cu Efim Tcaci (flaut), apoi la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu" (1967-1971) cu Filip Evtodienco și Alexei Bivol (flaut). Este autodidact la nai. A debutat ca instrumentist-solist la nai în Orchestra de muzică populară „Folclor" a Teleradiodifuziunii Naționale (1969), actualmente – a Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici" din Chișinău. În 1973 a fondat clasa de nai la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu" (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), în cadrul căreia activează până în prezent. Profesor universitar din 2000. A editat volumul „Metodă de nai" (ediția I-a în 1982; ediția a II-a în 2006). Organizator și conducător artistic al Ansamblului instrumental „Vasile Iovu" (1992). A făcut parte din jurii naționale și internaționale la instrumente aerofone. A colaborat și a întreprins turnee artistice prin țară și peste hotare cu mai multe formații de muzică populară („Creator", „Fluieraș", „Lăutarii", „Mărțișor", „Miorița", „Moldoveneasca", „Mugurel", „Veselia" din Chișinău, „Ciocârlia" din București, „Ciprian Porumbescu" din Suceava), precum și cu orchestre de muzică academică (Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat din Moscova, Orchestra Simfonică de Stat din Moscova, Orchestra Simfonică a Casei de discuri „Melodia" din Moscova, Orchestra Simfonică a Studioului „Mosfilm" din Moscova, Orchestra Simfonică și de Jazz din Sankt-Petersburg, Orchestra Simfonică a Filarmonicii „George Enescu" din București, Orchestra Simfonică a Filarmonicii „Moldova" din Iași, Orchestra Simfonică Națională a IPNA Compania „Teleradio Moldova", Orchestra Națională de Cameră din Chișinău ș.a.). Laureat al mai multor concursuri naționale și internaționale. A fost distins cu titlurile onorifice „Artist Emerit" (1980), „Artist al Poporului" (1989); laureat al Premiului Național (2000); deținător al medaliei „Meritul Civic" (1996), cavaler al „Ordinul Republicii" (2001) și al Ordinul „Meritul cultural" în grad de Ofițer al României (2015). Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău (2012).

Discografie: Фольклор. Оркестр молдавской народной музыки (2 piese; Мелодия 33 С 04669-70); Фольклор. Оркестр молдавской народной музыки (1 piese; Мелодия 33 С 04667-8); Dumitru Blajinu. Vioară. „Folclor", Orchestra de muzică populară (1 piese; Мелодия С30 21593 004); Vasile Iovu. Nai. (Мелодия С30 22487 006); În amintirea mamei (13 piese); Dragostea e ca o floare (12 piese); Divertisment. Ansamblul Vasile Iovu (14 piese); Ce am pe lume mai sfânt. Vasile și Maria Iovu (22 piese); Clasic. Ansamblul Vasile Iovu (12 piese); Ecoul Dacilor. Legenda Basarabiei. Vasile Iovu (18 piese); Ave Maria. Ansamblul Vasile Iovu (13 piese); Fest der Panflöte. Klassik. Ensemble Iovu (13 piese).

Filmografie: Studioul „Telefilm-Chișinău", filmele „Melodii și jocuri pentru nai" (1970), „Tablouri muzicale" și „Cântă Vasile Iovu" (1978). „Maestrul" (1980). „La scrânciobul din vale" (1988).

Vasile Iovu este una dintre personalitățile artistice reprezentative din Republica Moldova, care a semnat o pagină strălucită în istoria muzicii populare instrumentale a țării. Talentul său nativ, susținut și șlefuit prin muncă, i-a oferit, încă din tinerețe, promițătoare perspective în valorificarea aptitudinilor artistice în aria muzicii culte. Fără să renunțe la aceasta, a ales drumul spre performanță prin muzica populară, pe care o servește cu dăruire încă din anul 1969, reușind să descopere tainele și farmecul naiului - unul din cele mai vechi și, în același timp, unul din cele mai perfecte instrumente muzicale arhaice din lume. Promotor consecvent al acestui instrument pe parcursul carierei sale muzicale de peste patru decenii, Vasile Iovu rămâne a fi un artist de o vitalitate și o valoare deosebită, fiind, prin măiestria sa, prin talentul și destinul în care s-a afirmat strălucit, unul din cei mai apreciați naiști în cultura artistică națională.

Muzica populară profesionistă din Republica Moldova cunoaște o ascensiune fulminantă la sfârșitul anilor 60 ai sec. XX, odată cu fondarea orchestrei „Folclor". Naistul Vasile Iovu face parte din prima generație de instrumentiști, care a stat la originea acestei formații și care, după cum se va dovedi ulterior, îi va aduce un prestigiu artistic excepțional. Forța sa de interpretare a fost susținută de colegii de breaslă din această orchestră, cu care a avut șansa să se afirme tot mai mult pe plan profesional și să atingă apogeul carierei sale artistice.

Muzician complex, Vasile Iovu a ridicat arta interpretativă a naiului la înălțimi de calitate superioară – performanță de excepție în cultura muzicii instrumentale populare est-prutene din jumătatea a doua a secolului al XX-lea. Posedă o libertate de expresie muzicală surprinzătoare, abordând cu destulă dezinvoltură diverse

repertorii, așa încât captează atenția publicului de fiecare dată când se produce fie pe scenă, fie la radio sau la televiziune. Sunetul inconfundabil al naiului său exprimă în mod fidel sensul general al mesajului sonor indus. Tehnica impecabilă îi permite să transpună conținutul muzical, precum și afectul momentului, să pună în valoare un repertoriu variat, de la cele mai dificile piese de muzică populară până la cele mai pretențioase partiții din literatura muzicii clasice.

S-a impus, întâi de toate, prin bogatul repertoriu de melodii populare valorificate, prin care va afirma, la cel mai înalt diapazon artistic, naiul ca instrument solistic. Vasile Iovu știe să exprime nervul bucolic, subtilitatea accentelor ritmice și velocitatea melodiilor de joc, lirismul pregnant, melodicitatea, ornamentica și caracterul meditativ al mesajului melodiilor doinite, cantabilitatea generoasă a cântecelor, virtuozitatea pieselor de concert într-o admirabilă staccatură. Repertoriul său este destul de bine echilibrat ca gen (instrumental, vocal), ca și contrast tematic, agogic și de caracter (suite de melodii), de asemenea ca manieră interpretativă (solistică cu sau fără acompaniament), destinație funcțională (ceremonială, estetică, de divertisment), origine a conținutului artistic (țărănească, orășenească, lăutărească). La nivel de sistem ritmic include piese în ritmul *rubato instrumental* (*Doina*, *Balada haiducului*), precum și în ritmurile regulate (*giusto*) binare – *orchestic* (sârbe, hore, bătute, brâie), *sincopat* (*Ca la Breaza*), *aksak* ternar și cuaternar (*Geamparale, Cadânja*). Maniera interpretativă personală și tehnica eclatantă a muzicianului este susținută de natura sa inventică, pornind de la structurile muzicale arhetipale, care, în definitiv, incumbă redarea etosului melodicii folclorului.

Totodată, gama repertorială a interpretului cuprinde diferite ipostaze temporale ale istoriei muzicii, din care nu lipsesc stilemele barocului muzical timpuriu, mijlociu și al celui târziu: G.Caccini (1551-1618), A.Corelli (1653-1713), T.Albinoni (1671-1751), A.Vivaldi (1678-1741), J.S.Bach (1685-1750), ecourile clasicismului: Ch.W.Gluck (1714-1787), Fr.J.Haydn (1732-1809), W.A.Mozart (1756-1791), dar nici cele ale romantismului: Fr.Schubert (1797-1828), E.Grieg (1843-1907), P.I.Ceaikovski (1840-1893) sau mesajele muzicii românești: C.Dumitrescu (1847-1928), C.Porumbescu (1853-1883), Gr.Dinicu (1889-1949), E.Doga (n.1937), T.Chiriac (n.1949), Gh.Mustea (n.1951), C.Rusnac (n.1948) ș.a. caracteristice secolelor XIX-XX. În acest sens, meritul lui Vasile Iovu rezidă în faptul că a îmbogățit substanțial literatura muzicală a naiului, în general una restrânsă la muzica populară, stimulându-și astfel colegii de breaslă pentru căutări similare.

Ascultând naiul lui Vasile Iovu este greu să stabilești ce poți aprecia mai întâi: tehnica ireproșabilă, sensibilitatea artistică îmbinată armonios cu măiestria de a transmite limbajul emoțiilor, lejeritatea naturală de a trece de la un repertoriu, stil, epocă, școală muzicală la alta, abilitatea profesionistă și creatoare de a adapta pentru nai piese complexe specifice pentru alte instrumente? Cel mai probabil ar fi, credem, sinteza acestora, iar pe deasupra, bucuria de a comunica prin filiera acusticii instrumentului. Calitățile definitorii ale discursului melodic se regăsesc în dramaturgia sonoră încărcată de culoare și ritm, în rafinamentul și cultura generoasă a sunetului, în expresivitatea frazării muzicale, ca și în finețea dozării nuanțelor, timbrurilor și tempo-urilor, în subtilitatea și plasticitatea dispozițiilor instrumentale. Naiul artistului surprinde ascultătorul prin eleganța sonorității, etalată chiar de la prima atingere a tuburilor cu buzele, jalonând configurările estetice și sensurile inițiatice ale liniei melodice. Toate acestea la un loc ilustrează o dată în plus posibilitățile tehnice și de expresie nebănuite ale naiului.

Pasionat de flautul lui Pan, Vasile Iovu promovează pedagogia instrumentului, transmițând experiența sa tinerilor interesați de acest „aparat sonor” prin activitatea didactică, pe care o face cu multă responsabilitate și dăruire. A pus începuturile învățământului instituționalizat al instrumentului, fondând acum patruzeci de ani clasa de nai în cadrul Institutului de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu”, care funcționează până în prezent. În cadrul acesteia, a educat și a lansat în viața muzicală o întreagă pleiadă de instrumentiști, mulți dintre ei reușind să-și impună talentul, să-i urmeze crezul artistic mai departe și să asigure continuitate tradițiilor muzicale autohtone, să promoveze valorile acestora în circuitul de bunuri culturale naționale și internaționale prin intermediul artei interpretative (Vasile Bejenaru, Gheorghe Danilescu, Cătălin Dascăl, Andrei Donțu, Marin Gheras, Mihai Giurgiu, Danil Holban, Nelu Laiu, Igor Podgoreanu, ș.a.). Artist de aleasă cultură muzicală, Vasile Iovu a avansat în pedagogia naiului o serie de principii, metode didactice verificate și validate în bogata sa practică profesională, pe care le-a expus în lucrarea „Metodă de nai” (două ediții), imprimând o ținută modernă, profesionistă în arta instrumentului. Printre acestea figurează cultivarea emisiei sonore optime, poziția mâinilor, respirația, dezvoltarea articulației specifice naiului, dirijarea coloanei de aer, exersarea agilității, flexibilității, a vibrato-ului, a diferitelor forme de atacuri și moduri de susținere a sunetelor, frazarea estetică ș.a.

A cântat pe cele mai prestigioase scene și săli de concert din lume, arta sa interpretativă fiind apreciată în Europa: Austria (Catedrala Votiv Kirche), Franța (Saint-Julien-le-Pauvre din Paris, Sala de Congrese din Strasbourg), Germania (Sala Mozart din Mannheim, Sala Beethoven din Bonn, Filarmonica din Berlin), Italia (Catedrala Santa Maria), România (Sala Palatului), Cehoslovacia, Elveția, Marea Britanie, Olanda. S-a învrednicit de prețuirea unor personalități notorii din lumea muzicii. Are în spate alte trei continente, unde a concertat - Africa: Mozambic; America: Canada, Cuba, Nicaragua, Statele Unite ale Americii; Asia: Filipine, India, Japonia, Nepal, Qatar, Sri Lanka; Australia, fapt ce îi înnobilează cariera artistică, conferindu-i valoare și notorietate.

Prezența constantă pe scenele din țară și din străinătate, denotă valoarea profesională a lui Vasile Iovu, valoare recunoscută de figuri notorii din lumea muzicii, precum sunt interpreții Maria Bieșu, Mihail Muntean, Ana Strezeva, Natalia Sviridenko, Gheorghe Zamfir, compozitorii Boris Dubosarschi, Anatol Chiriac, Tudor Chiriac, Eugen Doga, Gheorghe Mustea; dirijorii Anatoli Badhen, Yuri Botnari, Vladimir Fedoseev, Boris Frumkin, Traian Ichim, Jansug Kahidze, Constantin Kremeț, Gheorghe Mustea, Romeo Râmbu, Alexandru Samoilă.

Ajuns în deplinătatea maturității artistice, Vasile Iovu poate fi considerat un reper pe harta interpretativă a naiului din stânga Prutului. Reprezentant de elită al actului de cultură națională, el rămâne a fi o personalitate muzicală distinctă prin coloratura și valoarea interpretativă dată acestui instrument de tradiție milenară.

Ad multos et felices annos!

TATIANA SEVCIUC, or. Râșcani

Mihai Eminescu — Luceafărul poeziei românești

„Eminescu nume sfânt, un Luceafăr pe pământ” cu acest generic, la 15 ianuarie 2016 în incinta Bibliotecii publice filiala copii din or. Râșcani s-a desfășurat ora literar-poetică, consacrată zilei de naștere marelui Luceafăr al poeziei românești – Mihai Eminescu. An de an ne adună în jurul cărții sale marele Eminescu, care a fost să fie de-a lungul anilor sufletul acestui popor.

Întâlnirea cu eternul vers eminescian a devenit o tradiție frumoasă de ai aduna pe cei îndrăgostiți de opera poetului. Elevii cl. 7-a de la Liceul Teoretic „Liviu Damian” l-au aflat în capul mesei pe marele poet. Ei s-au adunat în sala de lectură a bibliotecii, lângă o expoziție de carte „Eminescu – un Munte de Gândire, un Pom al Cunoștințelor”, oformată de colaboratorii bibliotecii. Copiii cu multă atenție și interes au studiat literatura expusă, apoi ghidați de profesoara de limba și literatură română dna Ulia Calistru s-au delectat cu farmecul creației eminesciene și cu multă pasiune au recitat versurile îndragite: „De-or trece anii” (Vtabie Evelina), „La mijloc de codru des” (Schipor Victoria), „Ce te legeni...” (Volentir Alin), „Somnoroase păsărele” (Guțul Ecaterina), „La steaua” (Busuioc Patricia), ș.a.

La finele întâlnirii participanților li s-a propus o victorină, după care s-au convins că cunosc nu numai opera, dar și biografia lui. Ora literar-poetică, pregătită de colectivul buibliotecii a lăsat multe emoții în sufletul celor prezenți.

ALA GRĂJDIANU, șef bibliotecă publică Obreja Veche

NOVATECA — o lume nouă în bibliotecă

Biblioteca este templul învățăturii, deoarece aici ne hrănim sufletul și gândul cu cele mai diverse cunoștințe, locul unde cresc generații progresiste. Odată cu implementarea programului Novateca acest lăcaș a devenit spațiu deschis unde beneficiarii comunică între ei, învață lucruri noi, își dezvoltă noi abilități, avansează creativ.

Biblioteca publică comunală Obreja Veche dispune de 3 computere, o imprimantă multifuncțională și acces gratuit la internet pentru toți beneficiarii săi. Grație parteneriatelor cu alte instituții publice din teritoriu biblioteca a devenit un centru comunitar, care oferă o varietate de servicii noi, printre care menționăm activitatea cluburilor pe interese „Adolescentul” și „Ora poveștilor”.

Astfel, în perioada 9 noiembrie – 11 decembrie 2015, Programul Novateca a anunțat concursul „Componentele Bibliotecii Moderne Implementate în Biblioteca Noastră”, iar printre câștigători s-a aflat și biblioteca publică Obreja Veche la compartimentul „Parteneriate”. Programul ne-a acordat o tablă flipchart binevenită în cadrul organizării diferselor activități culturale și de instruire pentru cunoașterea tehnologiilor noi moderne. Participând la diferite concursuri organizate de programul Novateca, noi, bibliotecarii, avem posibilitatea de a ne valorifica abilitățile și experiența pentru a extinde servicii noi necesare membrilor comunității. Sunt foarte impresionată de felul în care suntem susținuți de Novateca: pentru orice pas făcut înainte, suntem încurajați prin participare la diverse concursuri și substanțial să completăm instituția cu noi echipamente tehnice, iar acest lucru face să îndestulăm solicitările utilizatorilor mereu crescânde și să tindem spre noi orizonturi.... Toate acestea nu sunt decât o frumoasă mobilizare, o favorabilă provocare a bibliotecilor publice din Moldova.

LEȘAN TATIANA, BPO „T. Isac” Criuleni

VINE IARĂȘI MOȘ CRĂCIUN

Să recunoaștem un lucru: în timpul verii îl cam uităm pe Moș Crăciun. Însă la începutul iernii, când roadele căptușesc hambarele, când păsările călătoare au plecat și pornește ninsoarea viscolită simțim cu toții, copii și vârstnici, apropierea sărbătorilor de iarnă. Se aud, în decembrie, bice și pocnitori, prin sate și cartiere orășenești, apărând pretutindeni, prin vitrine, chipul simpatic al bătrânelului cel darnic, cu mustăți și barbă albă. E semn că vine iarăși Moș Crăciun, ca-n fiecare an ca de obicei devenind o tradiție la Biblioteca Publică Orășenească „T. Isac”, Criuleni.

„Să trăiți, să-nfloriți”, așa a fost genericul matineului dedicat sărbătorilor de Anul Nou și tradițiilor de Crăciun al poporului nostru, organizat în sala de lectură cu participarea claselor I-IV sub conducerea bibliotecarilor Leșan Tatiana și Nirca Zinaida. În cadrul acestui matineu au participat copii de diferite vârste preșcolari și elevi din clasele I-V. Deși nu a fost primul matineu, la care și-au dat concursul la acest sfârșit de an, copiii de la 6 la 10 ani au participat cu multă plăcere și dăruire, au dansat, au recitat poezii iar surorile Ceban Victoriția și Irina au evoluat cu câteva-i melodii interpretate la clapă. Sabina Macari a cântat cântecele „O țărișoara mea”, „De Anul Nou”. De la sărbătoare nu au lipsit urătorii care ne-au lăsat uimiți. La matineu au mai participat soliștii de la Centrul de Cultură și Tineret „Grigore Sârbu” Criuleni, conducător artistic Larisa Breanic, cu un mic program artistic. La sfârșitul matineului copii au primit daruri de la Moș Crăciun.

OLEG CONSTANTINOV,
Maestru în Arte, Colegiul de Muzică *Ștefan Neaga*

Noi dimensiuni ale artei corale pentru copii în Republica Moldova

Pe data de 28 ianuarie 2016, la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga" (CMȘN) s-a desfășurat seminarul metodic: *Metode moderne de activitate în colectivele corale de copii*, sub egida Ministerului Culturii cu participarea specialiștilor și a conducătorilor de cor ai colectivelor de copii din republică. Inițiativa i-a aparținut lui Gheorghe Nicolaescu, directorul Cabinetului metodic al Ministerului Culturii. În calitate de formatori și referenți și-au dat concursul: împreună cu subsemnatul, Oleg Constantinov, Maestru în Arte, șef Catedră dirijat coral, Tatiana Daniță, dr. în Studiul Artelor, Maestru în Arte, Tatiana Balan, Valeria Diaconu, profesori la Catedra de dirijat coral la CMȘN. La lucrările seminarului a fost prezent și dl. dr. conf. Univ. Vitalie Belâi, directorul adjunct pe educație al instituției gazdă.

Corală „Gloria", Colegiul de Muzică *Ștefan Neaga*

Tematica pe care referenții au propus-o asistenței a fost una variată și a inclus probleme care au vizat organizarea și desfășurarea de calitate a activității corale, dezvoltarea tehnicilor de interpretare a copiilor precum: respirația diafragmal-costală (comunicarea subsemnatului); gimnastica respiratorie a Alexandrei Strelnicova (Tatiana Daniță); unele aspecte în organizarea corului de copii (Tatiana Balan), iar Valeria Diaconu s-a referit la criteriile de selectare a repertoriului de concurs și la totalurile concursului „Tinere talente 2015". Tehnicile, metodele și procedeele propuse de referenți au putut fi explicate detaliat în cadrul exercițiilor cu participarea coralei „Gloria" a Catedrei dirijat coral, fiind pe larg dezbătute de cei prezenți iar întrebările au pus în valoare evoluțiile calitative pe care arta corală națională ancorată noilor tendințe din cea universală, pe care aceasta din urmă le-a atins în ultima vreme.

Comunicările n-au fost alese întâmplător. În urma discuțiilor avute în mediul specialiștilor a fost stabilit spectrul problemelor cel mai frecvent întâlnite în domeniul respectiv. În pofida cunoștințelor teoretice, în practică sunt des întâlnite cazurile respirației incorecte (respirația în burtă în loc de respirația în diafragmă și utilizarea respirației costale), ridicarea pieptului și a umerilor etc. Aceste probleme țin în mod special de necunoașterea eficace a tehnicilor necesare. Pentru rezolvarea lor, spre exemplul, corala „Gloria" în prima săptămână a anului de studii se axează doar pe exerciții pentru obținerea unei respirații corecte – elementul cheie al reușitei activității unui cor și a cântăreților în particular, procedeul enunțat și urmărit în cerc de fiecare elev din anul I. Comunicarea ținută de Tatiana Daniță a fost una foarte importantă atâta timp cât ea a abordat problematica nu numai a respirației corecte, ci și a restabilirii vocii. Alexandra Strelnicova a elaborat o serie de metode și tehnici care contribuie substanțial la utilizarea adecvată a respirației și prin urmare la sporirea volumului și calității sunetului. Apropo, metoda Alexandrei Strelnicova cere antrenarea inspirației „în spate" ceea ce confirmă neajunsul enunțat mai sus cu privire la respirația costală. Același lucru este practicat la urmașii tehnicii „Alexander technik" utilizat de majoritatea cântăreților și actorilor din America și Europa Occidentală.

Tatiana Balan în comunicarea sa a reliefat importanța evaluării corecte a potențialului fiziologic al copiilor față de repertoriul selectat de către conducătorul corului. Trebuie ținut cont de specificul de vârstă și de ambitusul piesei muzicale. Diapazonul copiilor de regulă este determinat de vârsta lor, or des le

cerem copiilor performanțe vocale pe care ei fiziologic nu sunt în stare să le ofere. În acest context s-a remarcat și faptul că în multe culegeri de cântece pentru copii ambitusul creațiilor depășește cu mult posibilitățile fiziologice ale vocii lor.

Valeria Diaconu analizând evoluarea corurilor școlilor de muzică și de arte la Concursul „Tinere talente", a menționat importanța și actualitatea seminarului. Este necesar să discutăm spectrul problemelor ce țin de arta corală pentru copii și de perspectivele acesteia în perioada imediat următoare. Repertoriul, costumația, amplasamentul partițiilor în corurile moderne, toate acestea sunt foarte importante în succesul unui asemenea colectiv coral.

În continuare a urmat acordajul coralei „Gloria" întrebuințând procedeele anunțate anterior. Unul dintre acestea ține de acordajul coral, prin combinarea respirației diafragmal-costale cu importarea sunetului. Au urmat exercițiile pentru intonație. Corala „Gloria" utilizează de mai multă vreme diferite procedee care amplifică și dezvoltă performanța vocal corală a fiecărui corist în parte și a întregului colectiv în general. La finele acestei părți, „Gloria" a propus celor prezenți creația „Set your Sail" de Markus Detterbeck prezentată într-o formă nouă – îmbinarea organică a artei corale cu mișcarea scenică. Această manieră de interpretare este practicată de mult timp în SUA, Europa și de corurile Gospel din Africa.

În dezbateri s-a menționat că poporul nostru posedă o bogată tradiție muzicală și un patrimoniu important de melodii care au făcut faimă neamului evidențiindu-i individualitatea. Din păcate, în ultima vreme, se constată o lipsă de interes mai ales din partea tinerilor atât pentru artă în general, cât și pentru arta corală în special. Din experiența personală pot spune că în Turcia există mai multe asociații corale formate pe grupe de interes care promovează cultura și spiritualitatea comunității din care fac parte. Totodată, este de remarcat deschiderea lor spre noi orizonturi ale artei corale, dar și respectul lor către creațiile din patrimoniul muzicii universale.

Astfel, urmând exemplul țărilor vecine, este necesară repunerea în discuție a chestiunii educației estetice a copiilor. Având un bogat material local și acces la multiple realizări ale vecinilor, este necesar să reconsiderăm atitudinea noastră față de cultură și inclusiv față de educația muzicală a generației în creștere. Or, această poate fi realizată mai ales prin formarea și educarea corurilor de copii – inițiative ce vor spori atitudinile copiilor și îmbogăți simțitor lumea lor interioară, chiar dacă numai o parte din ei vor dori să devină muzicieni. Importanța muzicii corale, depășește sensul strict al acestui domeniu, pentru că, cei care cântă în cor devin parte a unei comunități și învață să trăiască și să contribuie la dezvoltarea societății. Doar împreună putem realiza anumite lucruri – mesaj dincolo de dimensiunea artistică propus de arta corală. Doar când se lucrează în colectiv se pot realiza lucruri importante.

Participanții la seminar au solicitat cursuri de perfecționare în domeniul dirijat coral. Există multe lacune și numai printr-un dialog deschis și constructiv vor fi depășite. Aceasta ar fi în interesul tuturor. De asemenea, majoritatea absolută a participanților a propus ca aceste întâlniri și seminare să devină tradiționale, să fie petrecute și coordonate de către Catedra dirijat coral de la CMȘN. O altă problemă este lipsa cadrelor bine instruite în domeniu. În legătură cu aceasta, s-a convenit și crearea unui grup pe rețelele de socializare în cadrul căruia să fie discutate diferite probleme din domeniu, care mai apoi să poată chiar fi puse în discuție față de forurile superioare (inspectoratele raionale/orășenești, Ministerul Culturii și Ministerul Educației).

Prin urmare, la ora actuală este necesară implementarea unui amplu program al educației muzicale în Republica Moldova. Prin organizarea corurilor în școlile din republică, a concursurilor și festivalurilor la care ar participa aceste colective, etc. – Doar toate acestea nu necesită fonduri importante, în așa mod noi vom avea ocazia de a schimba nu numai starea de fapt dominată de indiferență, dar și alte probleme legate de tradiția corală a neamului. Concursurile și festivalurile de artă corală cu participarea elevilor pot fi organizate atât la nivel local, cât și la nivel regional (pe raioane), nemaivorbind de necesitatea organizării unor festivaluri republicane de artă corală. La aceste festivaluri copiii își vor îmbogăți simțitor trăirile lor, ei vor lega prietenii cu semenii lor din alte localități. Arta corală poate dezvolta la tânăra generație personalitatea complexă și integră, ceea ce nu poate fi decât în interesul societății. Investind surse puține în arta corală noi vom câștiga mult mai mult în domeniul dezvoltării și educației tinerii generații cu atitudini demne și nobile. Este nevoie de schimbarea de atitudine față de acest gen de creație și de formarea în continuare a specialiștilor în acest domeniu care vor fi capabili să organizeze și să conducă diverse colective și care vor contribui la crearea unui nou spirit constructiv în întreaga societate.

NATALIA POPRIȚAC, Biblioteca Publică Orăenească „T. Isac"

„Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură"

EMINESCU nu trebue sărbătorit, dar trebue în noi rodit.

EMINESCU este muzica creatoare a duhului românesc, înzestrat cu o cultură aleasă...

Și pentru că toate acestea
Trebuiau să poarte un nume,
Un singur nume,
Li s-a spus
EMINESCU.

În memoria poetului nepereche al literaturii române, Luceafărul poeziei românești, a celui mai strălucit meteor, care a sclipit de asupra lumii cu două secole în urmă – Mihai Eminescu, am organizat tradiționalul medalion literar-muzical „Al meu nume o să-l poarte / Secolii din gură-n gură", cea dea 166 - aniversare în memoria Marelui Poet, care a avut loc la 15 ianuarie în incinta Bibliotecii Publice Orășenești „Tamara Isac".

Moderatoarii medalionului Alisa

Buchin și Bogdan Simon, sunt printre cei mai activi cititori ai bibliotecii noastre, elevii cl. a V-a de la LT „Boris Dânga”, ne-au îndemnat să poposim în lirica eminesciană. Alisa Buchin a recitat poezia „Dor de Eminescu” de Andrian Păunescu, iar Bogdan Simon — „Legământ” de Gr. Vieru.

A fost o mare surpriză pentru utilizatorii noștri, când micii declamatori de la școala primară Criuleni au prezentat un recital-literar, în deosebi: Mihai Procopenco, cl. a III-a „b” — „Fiind băiat păduri cutreeram” și „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”, Adelina Bucățeli, cl. a IV-a „b”, poeziile „Freamăt de codru”, „Luceafărul” împreună cu Sabina Macari, cl. a V-a, Andrian Oborocianu — „Lacul”, Andrian Grozavu — „O rămâi”.

De la LT „Boris Dânga” au participat elevii: Valeria Ceornenicaia, cl. a V-a „c” cu poeziile „Crăiasa din povești” și „Doina”, Cristian Driga, cl. a VI-a — „De-or trece anii...”, iar Maria Șerbu un fragment din poemul „Împărat și proletar”, Lilian Belivac — „La steaua” și cântecul „O mamă”.

Născut în Zodia lui Hristos, în perioada sărbătorilor de iarnă, ne-a venit cu o urătură deosebită Mihai Procopenco.

Pe parcursul activității a evoluat Sabina Macari cu un program de cântece: „Eminescu”, „Ninge”, „O țărișoara mea” .

La expoziția de carte „Eminescupururi tânăr” a fost alăturată și cea a desenelor elevilor claselor primare cu genericul „EMINESCU – în viziunea copiilor”. Cele mai interesante lucrări au fost: „Fiind băiat păduri cutreeram” de Mihai Procopenco, „Freamăt de codru” de Adelina Bucățeli.

La finele medalionului a vorbit directoarea bibliotecii dna Viorica Șapavalov despre evoluția activității, i-a îndemnat pe elevi să frecventeze biblioteca, a mulțumit organizatorilor și tinerilor moderatori pentru munca depusă, iar cititorilor spor - la carte.

ION DORU

DECOPERIM ȘI PROMOVĂM TINERE TALENTE

Binecunoscut adevărul că cea mai bună cale de a promova folclorul românesc este de a aduce în fața publicului tinere vedete ale genului, ale cântecului și jocului strămoșesc. Anume de aceea, scopul Concursului raional cu genericul „Drag mi-e cântul...” a fost de a descoperi, selecta, promova și lansa tinere talente care să reprezinte raionul la concursurile și festivalurile regionale, naționale, la care cantemirenii au invitații pentru anii ce vin.

Manifestarea noastră, a spus Ion Diaconu, șeful Casei raionale de cultură Cantemir, pe scena căreia s-a și desfășurat evenimentul, are un caracter competitiv care își propune să trezească în inima fiecărui participant dragostea pentru cultura și arta populară, de cunoaștere și respectare a valorilor folclorului național și nu în ultimul rand, crearea unor punți de prietenie între concurenții veniți din diferite localități ale raionului. În același timp, concursul contribuie într-o mare măsură la educarea și influențarea în mod pozitiv a gustului tinerei generații și nu numai, iubitoare de muzică adevărată, autentică, prin repunerea în circulație a unor piese valoroase. Manifestarea în sine reprezintă și o invitație de a ne apropia

cu speranță, respect și demnitate de cultura și civilizația materială și spirituală a neamului românesc.

Rând pe rând, pe scena căminului cultural au evoluat tinerii concurenții împătimiți de folclor, de cântec și dans original, inedit, astfel, încât juriului i-a venit greu să desemneze cele mai reușite melodii, cei mai buni interpreți. Până la urmă, însă, Premiul Mare a fost cucerit de Petru Hanganu din Sadâc, care, se pare, este nu numai mândru că s-a născut în satul inegalabilului Nicolae Sulac, dar și depune mare osteneală, har și efort pentru a duce mai departe nemuritoarele cântece ale rapsodului; pe primul loc s-a clasat Ion Roșu din Cania, pe doi-Elena Manole din Lărguța, urmată de consăteanca ei, Veronica Florea, care, la fel, au bucurat spectatorul cu melodii inspirate. Locul IV a fost împărțit de Radu Baran din Lingura și Savelii Cara din Cantemir, ceilalți interpreți-Marina Caraulan (Cania), Cătălina Uzun-fiind menționați cu Diplome de participare.

SERGIU COJOCARU, or. Călărași

EPIGRAME

LUCOAREA DE LA RĂSĂRIT...
La muscali, după lucoare,
Umblă niște trepăduși,
Cică-s tobă de „onoare”,
Când îi pupă-n c.r pe ruși.

TESTAMENTARĂ
La divan, chemați supușii,
Vodă i-a-n-demnat cu slova:
Aveți grijă de MOLDOVA,
Numai... numai nu cu rușii!

ALEȘII POPORULUI
Alarmați de-a țării soartă,
Să-i îmbrățișez îmi vine,
Căci de grija ce i-o poartă
Și-au pus sporuri „de rușine”.

PODURI DE FLORI
De la poduri peste Prut,
Consfințite să ne-adune,
Mai sunt multe de făcut
Drumuri către-nțelepciune.

INECHITATE
Nu de-atât că mult se fură
Mi se pare anormal,
Mă revolt peste măsură,
Că nu fură toți egal!

GRIPA PORCINĂ
Diagnosticând pricina,
Gripa-i un avertisment:
Cu godacii săi porcina
A pătruns în Parlament.

S.O.S!
Iarna vine cu stihia
Și, rusească e, păzea!
De mai tolerăm prostia
Nu scăpăm în veci de ea.

MAZILIREA GUVERNULUI STRELEȚ
(clica pdm, psrm, pcrm & C.O.)

Răsturnat de porcii mici
Se impune-o precizare:
Ordinul veni aici
Dintr-o porcărie mare.

CINA(MITA) CEA DE TAINĂ
(de la ilici bolșevicul-voroniți
la ilici „trandafirul” & C.O.)

Travestiți în „roza-haină”,
Stau C.O.(rupții) bolșevici
Și, la „mita” cea de taină,
Jură... NOULUI ILICI.

GUVERNANȚII CORUPȚI ÎN LUPTĂ CU CORUPȚIA
Lupta asta pare-a fi
Fum și zgomot de petarde,
Ei, oricum, își vor găsi
Adăpost în miliarde.

PERFORMANȚE
Pe măsură ce trec anii
Au plecat din sat „plăvanii”,
Boi (ernași) pe la putere
Cu averi și ...caziere!

ÎN FAȚA REALITĂȚII
Crude vremuri pe meleag
Și-i destul de trist tabloul:
Vulturu-a zburat din steag,
Iar la poartă nouă-i boul!

EVOLUȚIE & INVOLUȚIE
După-atâtea vremuri triste,
Iar guverne comuniste...
Fapt, că cei din case mari,
Nu duc lipsă de măgari.

POLITRUCII
La Kremlin, cerșind putere,
Umblă niște trepăduși...
Cică-s dubli de plăcere -
Mai și-i pupă-n tur pe ruși.

PORCII
Când trecuți-s la „frigare”,
Mă justific (pe moment),
Pierderea n-ar fi prea mare -
Sunt destui în Parlament!

Ceata lui Codreanu în casa lui Mircea Pădure, s. Ciudei, r. Storojineț, reg. Cernăuți

Copii urători însoțiți de parinți,
s. Ciudei, r. Storojineț, reg. Cernăuți

Uratori în costum românesc și gospodari,
s. Ciudei, r. Storojineț, reg. Cernăuți

Pictorul Vladimir Palamarciuc — 70 de ani de la naștere